

Uppdrag att etablera en förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte

(I2019/03306/DF, I2019/01036/DF (delvis), I2019/01361/DF (delvis),
I2019/02220/DF, I2020/03366, I2020/02753)

Delredovisning

Ärendenummer: AD 2019:582

Härmed delredovisas regeringsuppdrag att etablera en förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte.

Annika Stenberg
Generaldirektör Bolagsverket

Susanne Ås Sivborg
Generaldirektör Lantmäteriet

Anna Eriksson
Generaldirektör Myndigheten för
digital förvaltning

Camilla Asp
Tf. Generaldirektör Myndigheten för
samhällsskydd och beredskap

Thomas Rolén
Generaldirektör Domstolsverket

Karin Åström Iko
Riksarkivarie Riksarkivet

Janna Valik
Generaldirektör
E-hälsomyndigheten

Katrin Westling Palm
Generaldirektör Skatteverket

Nils Öberg
Generaldirektör Försäkringskassan

Ändringslogg

Version	Datum	Ändringar	Ansvarig
0.1	2020-10-30	Version för internremiss	Kenneth
0.2	2020-11-27	Version för remiss	Kenneth
1.0	2020-01-31	Slutversion	Kenneth

Sammanfattning

Detta dokument är en delredovisning av pågående regeringsuppdrag för etablering av förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte.

Syftet med denna delredovisning är att lämna förslag på en lämplig struktur för arbetet med den förvaltningsgemensamma infrastrukturen för informationsutbyte, förslag på författning som reglerar myndigheternas uppgifter och ansvar, en långsiktig plan för arbetet samt redovisning av arbetet med enskilda byggblock. Regeringsuppdraget genomförs tillsammans av Bolagsverket, Domstolsverket, E-hälsomyndigheten, Försäkringskassan, Lantmäteriet, DIGG Myndigheten för digital förvaltning, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Riksarkivet samt Skatteverket i bred samverkan med både utpekade och frivilliga samverkansaktörer. Parallellt med detta regeringsuppdrag genomförs även regeringsuppdraget att etablera ett nationellt ramverk för grunddata inom den offentliga förvaltningen. Styrningen av båda dessa uppdrag sker med en gemensam styrgrupp.

Den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen stärker det offentligas förmåga att leverera effektiv, säker och innovativ digital service. Infrastrukturen leder till minskad suboptimering i offentlig förvaltning, vilket skapar nyttor brett i samhället för offentlig sektor, för medborgare och för företag.

Försörjning av grunddata tillsammans med informationsutbyte genom en förvaltningsgemensam digital infrastruktur kan med tiden antas bli alltmer kritiskt för samhällets effektivitet, funktionalitet och säkerhet. Krav för att kunna hantera såväl skyddet av den personliga integriteten, fredstida kriser och störningar samt totalförsvarsplanering och ett läge av höjd beredskap behöver vara dimensionerande faktorer för det fortsatta arbetet.

Det pågående arbetet kan förenklat delas in i två olika områden: utveckla de konkreta byggblocken med därtill kopplade produkter och tjänster samt utveckla förmågan att styra och stödja. Etableringen av strukturen för styrning balanseras i takt med utvecklingen av byggblocken och grunddatadomäner. Delredovisningen innehåller en långsiktig plan som omfattar planerade milstolpar för hur detta ska genomföras.

Den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen utgörs av olika byggblock som vart och ett skapar nytta genom att skapa förutsättningar för annan digital utveckling. Byggblocken delas in i fyra olika kategorier. Utvecklingen av respektive byggblock drivs framåt genom de olika aktörer som har tagit på sig ett utrednings- eller utvecklingsansvar. Arbetet delas in i olika faser. Fem byggblock finns i den tidiga idéfasen. Sex byggblock finns i analys och krav-fasen. I utvecklingsfasen finns tre byggblock. Redan sedan tidigare finns två byggblock i fasen förvaltning. I uppdraget ingår att påbörja framtagningen av minst tre byggblock vilket bedöms vara uppfyllt.

Infrastrukturens utveckling och förvaltning behöver struktur för styrning. En infrastrukturansvarig leder det strategiska arbetet i samråd och samverkan med andra. Olika kompetensområden samlar expertkompetenser som stödjer arbetet. Även den fortsatta styrningen av den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen för informationsutbyte och grunddatadomäner inklusive ramverket för grunddata föreslås ske med gemensam styrningsstruktur.

För att infrastrukturen ska vara säker och hållbar över tid krävs styrning av och arbete med informationssäkerhet. Uppdraget har tagit fram en plan och arbetar med de första stegen för införande av ett fullt utvecklat systematiskt och riskbaserat informationssäkerhetsarbete. En första styrning kopplad till krav och säkerhetsåtgärder har tagits fram för att stötta i uppdraget och en första modell och metod för genomförande av riskvärdering har tagits fram och testats. Som ett resultat av detta har slutsatser om det fortsatta arbetet kunnat dras.

För att ge rättsliga förutsättningar förslagen i denna delredovisning har ett förordningsförslag tagits fram. Förordningen syftar till att ge en rättslig grund för samverkansarbetet och enskilda ansvar inom infrastrukturen. Myndigheterna i uppdraget lämnar också förslag på att en statlig utredning bör tillsättas för att utreda behovet av en sammanhållen lagstiftning inom området för informationsöverföring inom förvaltningen.

Utveckling, förvaltning, styrning och användning av infrastrukturen behöver finansieras, vilket främst föreslås ske genom anslag. Anslagsfinansiering bedöms skapa bättre förutsättningar för att hantera förvaltningsgemensamma byggblock på ett långsiktigt och stabilt sätt. Det i sin tur ökar även möjligheterna och incitamenten för att infrastrukturen och grunddata ska användas på ett sådant sätt som är avsett.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
1 Inledning	1
1.1 Syftet med detta dokument	1
1.2 Uppdraget	1
1.3 Bakgrund	3
1.4 Behovet.....	4
1.5 Samverkan	4
2 Beskrivning av infrastrukturen	6
2.1 Målbild	7
2.2 Byggblock.....	9
2.2.1 <i>Byggblock i kategorin Digitala tjänster</i>	10
2.2.2 <i>Byggblock i kategorin Informationsutbyte</i>	12
2.2.3 <i>Byggblock i kategorin Informationshantering</i>	14
2.2.4 <i>Byggblock i kategorin Tillit och säkerhet</i>	15
2.3 Status i att etablera arbetssätt	18
2.3.1 <i>Olika faser i utvecklingen</i>	18
2.3.2 <i>Beskrivning av värden</i>	18
2.4 Status för respektive byggblock	19
2.5 Informationssäkerhet i Infrastrukturen	19
2.5.1 <i>Systematiskt och riskbaserat informationssäkerhetsarbete</i>	20
2.5.2 <i>Identifierade behov av fördjupade analyser</i>	21
2.6 Styrning av det gemensamma säkerhetsarbetet	22
2.6.1 <i>Identifierade risker och prioriterade frågor</i>	23
3 Infrastrukturen skapar nytta brett i samhället	26
3.1 Konceptuell beskrivning av nytta	27
3.1.1 <i>Varje byggblock skapar byggblockspecifika nytta</i>	27
3.1.2 <i>Grupper av byggblock skapar nytta tillsammans</i> ...	28
3.1.3 <i>Infrastrukturen skapar nytta på samhällsnivå</i>	28
3.2 Värderade nytta per byggblockskategori.....	29
4 Struktur för styrning	31
4.1 Styrmodellens beståndsdelar	31
4.1.1 <i>Infrastrukturansvarig</i>	32
4.1.2 <i>Kompetensområden (KO)</i>	34
4.1.3 <i>Samordningsforum för Infrastrukturen</i>	35

4.1.4	<i>Samverkan</i>	38
4.1.5	<i>Utforskande utveckling</i>	38
4.1.6	<i>Utveckling och förvaltning</i>	39
4.2	Styrande dokument inom Infrastrukturen	40
4.2.1	<i>Beslutsansvar för styrande dokument</i>	40
4.3	Processer för utveckling av Infrastruktur.....	41
4.4	Organisatoriska förutsättningar	42
5	Rättsliga förutsättningar	43
5.1	Regeringsuppdraget om en förvaltningsgemensam digital infrastruktur.....	43
5.2	Förordning för att reglera infrastrukturen	43
5.2.1	<i>En förordning för att stödja förslagen i delredovisningen</i>	43
5.2.2	<i>Rättsligt stöd för samverkan</i>	44
5.2.3	<i>Ansvar inom Infrastrukturen</i>	44
5.2.4	<i>Frivillighet eller tvingande deltagande och användning</i>	45
5.2.5	<i>Begrepp i förordningen</i>	46
5.2.6	<i>Inget behov av att reglera finansiering i dagsläget</i> .46	
5.2.7	<i>Återrapportering</i>	46
5.3	Överenskommelse om samverkan.....	47
5.4	Rättsliga förutsättningar för byggblock.....	47
5.5	Förslag om statlig utredning.....	48
6	Finansiering av Infrastrukturen.....	50
6.1	Den digitala infrastrukturen kopplat till styrning och finansiering	50
6.2	Finansieringsformer – för och nackdelar	51
6.2.1	<i>Avgifter</i>	51
6.2.2	<i>Anslag</i>	53
6.3	Ställningstagande och rekommendation.....	54
6.3.1	<i>Fördelning av anslagsmedel till olika roller och utvecklingsfaser</i>	55
6.3.2	<i>Fördelning av anslagsmedel för olika utvecklingsfaser</i>	56
7	Långsiktig plan	59
7.1	Inledning.....	59
7.1.1	<i>Förvaltning av den långsiktiga planen</i>	60
7.2	Den strategiska färdplanen.....	60

7.3	Taktiska färdplaner	61
7.3.1	<i>Digitala tjänster</i>	61
7.3.2	<i>Informationsutbyte</i>	61
7.3.3	<i>Informationshantering</i>	62
7.3.4	<i>Tillit och säkerhet</i>	62
7.4	Milstolplan för etablering av strukturer för styrning	62
7.5	Behov av finansiering	64
7.5.1	<i>Finansiering av byggblockens utveckling och förvaltning</i>	64
7.5.2	<i>Finansiering av arbetet som infrastrukturansvarig</i> .	65
Begrepp	67

Bilagor och underlag:

Till denna delredovisning finns flera bilagor och underlag samlade gemensamt på webbsidan: <https://www.digg.se/informationsutbyte-och-grunddata>

1 Inledning

Det långsiktiga målet är att etablera en hållbar förvaltningsgemensam digital infrastruktur för utbyte av information. Uppdraget har utförts i samverkan mellan flera aktörer. Löpande har arbetet och dess resultat också stämts av med ytterligare referens- och samverkansaktörer.

1.1 Syftet med detta dokument

Syftet med denna delredovisning är att lämna förslag på en lämplig struktur för arbetet med den förvaltningsgemensamma infrastrukturen för informationsutbyte, förslag på författning som reglerar myndigheternas uppgifter och ansvar, en långsiktig plan för arbetet samt redovisning av arbetet med enskilda byggblock. redovisa resultat av regeringsuppdraget och hur arbetet fortsätter med att etablera en hållbar och säker struktur för förvaltningsgemensamt digital infrastruktur för informationsutbyte.

Efter delredovisningen fortsätter arbetet men enligt den struktur som föreslås i delredovisningen. HUR detta sker, VAD som är planerat, NÄR det ska utföras, VEM som ska utföra det och vilka NYTTOR det förväntas ge, är frågor som denna delredovisning ger svar på. Utöver denna delredovisning finns många vunnna kunskaper, lärdomar och lösningar från arbetet. Myndigheterna i uppdraget har identifierat ett brett behov hos många olika målgrupper att ta del av dessa. Därför finns ytterligare underlag, beskrivningar och fördjupningar publicerade via Myndigheten för digital förvaltnings (DIGG) hemsida¹.

I genomförd remiss har remissvar från 25 organisationer inkommit. Synpunkter har hanterats genom förändring när så har varit möjligt, inom den tid som funnits till hands. I de fall synpunkter varit av mer omfattande slag, har dessa samlats för hantering senare i det fortsatta arbetet.

1.2 Uppdraget

Myndigheterna Bolagsverket, Domstolsverket, E-hälsomyndigheten, Försäkringskassan, Lantmäteriet, DIGG, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Riksarkivet samt Skatteverket fick 11 december 2019 uppdraget att tillsammans etablera en förvaltningsgemensam digital infrastruktur för

informationsutbyte². Slutredovisningen skulle ske den 31 januari 2021 för att arbetet sedan skulle bedrivas i myndigheternas ordinarie verksamhet. Den 17 december 2020 beslutade regeringen³ att förlänga uppdraget till 1 december 2021. Bakgrunden till beslutet var en hemställan om förlängning från myndigheterna i uppdraget. Skälen till förlängning är behov av fortsatt stöd under 2021 för det arbete som bedrivs inom uppdraget, i avvaktan på beslut om varaktig struktur och reglering av myndigheternas ansvar och uppgifter samt att arbetet tagit längre tid än planerat till följd av utbrottet av Covid-19. Myndigheterna ville inte att arbetet skulle stanna upp i avvaktan på att regeringen ska kunna fatta beslut om föreslagna författningsförslag som reglerar myndigheterna ansvar och uppgifter inom den förvaltningsgemensamma infrastrukturen. Fortsättningsvis benämns detta som Infrastrukturen i dokument.

En delredovisning lämnades till regeringen den 1 mars 2020⁴. Löpande under uppdragets genomförande har en dialog skett med Regeringskansliet, Infrastrukturdepartementet.

Uppdraget genomförs parallellt med regeringsuppdraget att etablera ett nationellt ramverk för grunddata inom den offentliga förvaltningen⁵. I syfte att nå hög samordning och effektiv ledning har uppdragen använt en gemensam styr- och samordningsgrupp. I syfte att nå hög samordning och effektiv ledning har uppdragen använt en gemensam styr- och samordningsgrupp. Vidare har myndigheterna funnit att den struktur som föreslås mest effektivt och ändamålsenligt ska omfatta den verksamhet som båda dessa regeringsuppdrag ska etablera.

I arbete med detta uppdrag har hänsyn tagits till uppdraget att öka den offentliga förvaltningens förmåga att tillgängliggöra öppna data, förstärka den datadrivna kulturen⁶, bedriva öppen och datadriven innovation samt använda artificiell intelligens (dnr I2019/01416/DF och I2019/01020/DF)⁷ samt uppdraget att vara nationell samordnare enligt förordningen om en gemensam digital ingång (dnr I2019/02843/DF)⁸. Under uppdragets gång har dialog skett med utredningen om de rättsliga konsekvenserna av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1724, om inrättande av en gemensam digital ingång för tillhandahållande av information, förfaranden samt hjälp- och problemlösningstjänster och om ändring av förordning (EU) nr 1024/2012 (SDG-förordningen) (dnr I2019/02438/SVS).

Uppdraget har i frågor om avgifter och finansiering genomfört ett flertal möten med ESV Ekonomistyrningsverket (ESV) i deras uppdrag att lämna förslag till en kostnadseffektiv och hållbar utveckling av digital infrastruktur (I2019/03235/DF, I2019/01017/DF)⁹.

Arbetet i uppdraget har skett parallellt med arbetet som pågår för effektivare samhällsbyggnadsprocess (prop. 2019/20:1 utg.omr. 18, avsnitt 3.6)¹⁰.

Kunskapsutbyte, synkronisering och samordning har skett med det fortsatta arbetet inom samhällsbyggnadsprocessen och uppdraget att etablera en digital infrastruktur för tillgängliggörande av standardiserade dataset¹¹ i samhällsbyggnadsprocessen¹².

I september 2020 gav Regeringen i uppdrag till DIGG (dnr I2020/02241/DF)¹³ att analysera förutsättningarna för kommuner och regioner att delta i den förvaltningssammansatta digitala infrastrukturen för informationsutbyte och grunddata. Analysen genomförs i nära samverkan med SKR. Uppdraget förväntas hantera vissa av frågorna som uppkommit under detta uppdrag genom att kartlägga och analysera rättsliga, organisatoriska och finansiella förutsättningar för kommuner, regioner och privata utförare.

1.3 Bakgrund

Den förvaltningssammansatta digitala infrastrukturen har varit en central del av regeringens digitaliseringspolitik under en lång tid, även om terminologin har ändrats över åren liksom inriktningen på regeringens styrning. Fokus har tidigare i huvudsak legat på att stimulera utvecklingen av förvaltningssammansatta digitala tjänster och lösningar, till exempel e-handel i staten, e-legitimation och digital post samt driva på sektorsspecifik digitaliseringssamverkan¹⁴. Arbetet under senare år har utvecklats till att i större mån handla om ökad helhetssyn, konsolidering och standardisering av de komponenter och lösningar som omfattas av infrastrukturen. Där till även behovet av mer kraftfull och tydlig styrning av området, inte minst vad gäller informationsutbyte. En särskild utmaning när det gäller att etablera förvaltningssammansatt digital infrastruktur för informationsutbyte är den svenska förvaltningsmodellen med administrativ dualism. Detta försvårar den horisontella samordningen mellan olika myndigheter tillsammans med deras relativa fristående från de politiska beslutsfunktionerna. Detta resonemang lyfts även fram i Tillitsdelegationens slutbetänkande (SOU 2019:42)¹⁵. Myndigheterna lyder dock under regeringen som kan styra

verksamheterna i frågor som inte berör lagtillämpningen eller myndighetsutövningen.

1.4 Behovet

Från regeringens perspektiv rör behoven av insatser framförallt tydligare styrning¹⁶, konsolidering, standardisering och harmonisering, genomförandet av EU-lagstiftning och hållbara finansieringslösningar av digitalisering i samverkan mellan olika offentliga aktörer.

Styrningen inom digitaliseringsområdet har sitt ursprung i EU-förordningar eller -direktiv samt till EU-policy, till exempel SDG-förordningen, eIDAS-förordningen, Tallinn-deklarationen och eGov Action Plan 2016–2020. Även i det nordiska samarbetet ligger fokus på digitalisering genom bland annat Oslo-deklarationen och Handlingsplanen för mobilitet. På nationell nivå är strategin Med medborgaren i centrum¹⁷ och Digitaliseringsstrategin¹⁸ de mest aktuella produkterna, men det finns också kopplingar till utvecklingen i olika sektorer, till exempel genom satsningen på Digitalt först 2015–2018¹⁹.

Behovsbilden understöds av en stor mängd underlag, bland annat flera statliga utredningar till exempel reboot²⁰, id-kortsutredningen²¹ samt rapporter från Digitaliseringsrådet²², Riksrevisionen²³, utvecklingsmyndigheternas tidigare regeringsuppdrag²⁴ och OECD²⁵. Sverige presterar bra i flera internationella mätningar, utom när det gäller just offentlig förvaltnings digitala utveckling avseende användarnas behov, den digitala infrastrukturen och hantering av data. På dessa områden har andra länder sprungit ifrån oss genom att implementera bland annat gemensamma lösningar för informationsutbyte, öppna data och elektronisk identifiering.

Behovsinventering från tidigare genomförda regeringsuppdrag²⁶ har också tagits med i uppdragets arbete.

1.5 Samverkan

Uppdraget är ställt till flera myndigheter. För att uppnå målet med uppdraget krävs samverkan på olika sätt, dels mellan dessa myndigheter, dels med andra aktörer. Inom ramen för uppdraget har därför en bred samverkan skett.

Samverkansaktörer i uppdraget

De myndigheter som av regeringen utsetts att genomföra uppdraget är Bolagsverket, Domstolsverket, E-hälsomyndigheten, Försäkringskassan,

Lantmäteriet, DIGG, MSB, Riksarkivet samt Skatteverket. Dessa aktörer har deltagit i både det strategiska och operativa arbetet. För uppdragets styrning etablerades en styrgrupp ledd av DIGG där alla myndigheter varit representerade.

I uppdraget utpekade samverkansaktörer

Regeringen har i uppdraget specifikt pekat på aktörer som uppdraget ska samverka med. Dessa är Datainspektionen, Försvarmakten, Post- och telestyrelsen, Statistiska centralbyrån (SCB), SKR samt Säkerhetspolisen (SÄPO). Uppdraget har genomfört flera möten och avstämningar med dessa aktörer, både enskilt och i gemensamma möten.

SKR har även deltagit operativt i att genomföra uppdraget samt varit adjungerade i uppdragets styrgrupp.

Samverkan med representanter för olika sektors- eller domänspecifika samverkansinitiativ kring informationsutbyte har företrädesvis skett genom deltagande i dessa initiativs ordinarie möten. Representanter för de i uppdraget deltagande myndigheterna, har bland annat deltagit i följande etablerade samverkansinitiativ; eSamverkansprogrammet, Geodatarådet, RIF-myndigheterna och Smart Miljöinformation - Miljöinformationsrådet, SKR:s strategiska arena för kommuner, SLIT-nätverket, Samarbetet Starta Driva företag, Digisam samt för de aktörer som är behöriga enligt SDG-förordningen, de regionala bredbands- och digitaliseringskoordinatorerna, SAMFI.

Information om uppdraget har getts månadsvis genom Skype-möten där ett 100-tal personer deltagit från olika aktörer inom den offentliga förvaltningen. Representanter för uppdraget har under året informerat om uppdraget på olika konferenser kopplade till offentlig sektor exempelvis Offentliga Rummet, Informationssäkerhet i offentlig sektor, Arkivforum, Digitalisering i människans tjänst (arrangerad av Västragötalandsregionen).

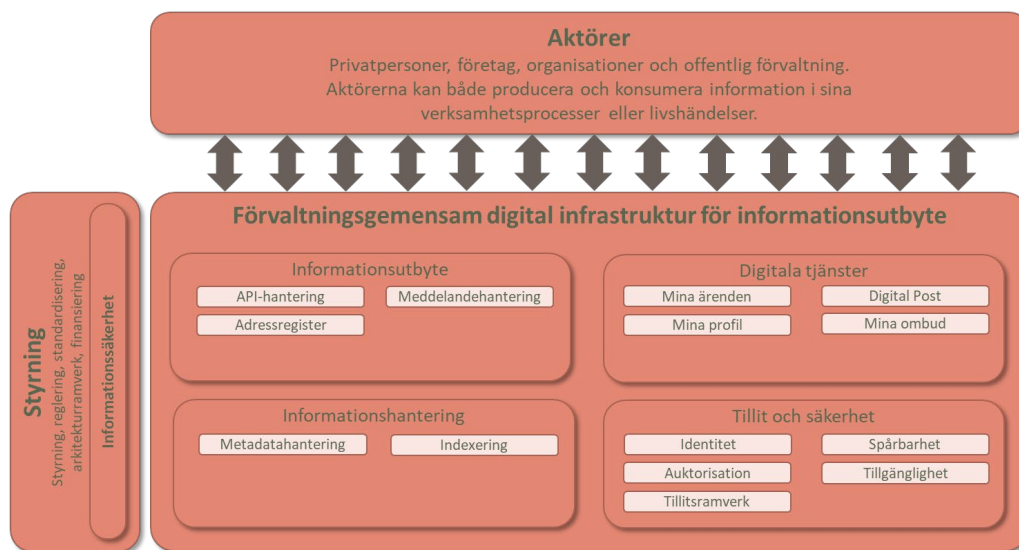
Frivillig samverkan och deltagande i uppdraget

Utöver de myndigheter som av regeringen fått uppdraget, har fler organisationer frivilligt deltagit i arbetet. Bland annat har deltagare från Arbetsförmedlingen, Naturvårdsverket, Statistiska centralbyrån (SCB) och Havs- och vattenmyndigheten (HaV) varit operativt involverade i delar av uppdraget.

2 Beskrivning av infrastrukturen

Infrastrukturen utgörs av olika byggblock som vart och ett skapar förutsättningar för annan digital utveckling. Infrastrukturen delas i fyra olika områden som motsvarar olika kategorierna av byggblock. Infrastrukturen är inte klar eller färdig för användning men utvecklingen pågår och steg för steg utvecklas ingående delar.

I det föregående regeringsuppdraget²⁷ utvecklades ett förslag på konceptuell arkitektur som utgick från genomförd behovsanalys. Detta uppdrag har vidareförädlad det arbetet.

Figur 1, Konceptuell arkitektur

Infrastrukturen består i sin enklaste form av ett antal byggblock som tillsammans är en bred flora av standarder, ramverk, modeller, strukturer och tjänster. Till detta finns både styrmodell, förslag på finansiering och rättsliga förutsättningar. Modellen för styrning och finansiering är densamma för byggblock i infrastrukturen som för grunddatadomänerna²⁸.

Infrastrukturens syfte är att vara förutsättningsskapande och understödjer och möjliggör ett säkrare och mer effektivt sektors-, förvaltnings- och

gränsöverskridande elektroniskt informationsutbyte inom och med den offentliga förvaltningen (mellan organisationer, sektorer och olika aktörer).

Byggblocken i Infrastrukturen delas in i fyra kategorier i den konceptuella arkitekturen – Digitala tjänster, Informationsutbyte, Informationshantering och Tillit och säkerhet, se Figur 1²⁹, se även kapitel 2.2 nedan. I figuren visualiseras hur styrning och hantering av informationssäkerhet ligger parallellt med byggblocken och dess områdesindelning. Mer information och fördjupningar finns i föregående regeringsuppdrags slutrapport³⁰.

Genom att etablera en styrning för hur byggblock och grunddatadomäner kan uppstå och utvecklas, kan en långsiktig, robust och effektiv infrastruktur skapas. Byggblock som utvecklas och utreds, utgår i så lång utsträckning som möjligt från ett antal styrande principer. Exempel på dessa är:

- utgå från återanvändning av redan utvecklade lösningar, både nationella och internationella.
- utgå från öppna standarder
- minimera unika systemberoenden
- använd och utveckla med öppen källkod

Då Infrastrukturen ska vara förutsättningskapande för hela, eller så stor del som möjlig, av den offentliga förvaltningen, innebär det ett mycket brett och komplext sammanhang. För att hantera denna komplexitet har uppdraget, genom den struktur och styrning som beskrivs i kapitel 4 nedan, etablerat organisatoriska förutsättningar för ett långsiktigt fortsatt arbete.

2.1 Målbild

Den långsiktiga målbilden är att etablera en hållbar Infrastruktur, som ska vara enkel, effektiv och säker att använda. Den ger förutsättningarna att uppnå det övergripande målet i regeringens digitaliseringsstrategi - att Sverige ska vara bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter.

Genom att säkerställa att det finns en Infrastruktur som alla myndigheter, kommuner, regioner och privata utförare kan använda sig av förbättras flera av de övergripande förmågor som förvaltningen behöver för att kunna leverera effektiv, säker och innovativ digital service. Genom gemensamma tjänster och infrastrukturella lösningar behöver inte enskilda myndigheter, kommuner och

regioner bygga kostsamma egna lösningar på gemensamma problem. En minskad suboptimering leder till lägre kostnader när lösningar kan återanvändas i högre grad och är interoperabla med varandra. Infrastrukturen möjliggör även ett ökat informationsflöde inom och med den offentliga förvaltningen, något som är avgörande för att kunna dra nytta av exempelvis nya datadrivna tekniker såsom AI.

Infrastrukturen är resultatet av många olika aktörers ansträngningar. För att de olika aktörernas arbete ska bidra till en väl fungerande helhet krävs också etablerad samverkan på flera nivåer.

Infrastrukturen är gräns- och sektorsöverskridande. Det innefattar således inte myndighets- eller sektorspecifik infrastruktur. Det är dock viktigt att löpande bedöma vad som är att betrakta som förvaltningsgemensamt. En lösning som uppkommer i en sektor kan visa sig tillämpbar att skala upp till förvaltningsgemensamt. En annan viktig fråga för Infrastrukturen är att säkra att olika myndighets- och sektorspecifika lösningar fungerar tillsammans. Därför är standarder, arkitekturprinciper och annan vägledning viktiga delar av Infrastrukturen.

Utvecklingen av Infrastrukturen och ett ramverk för nationella grunddata sker samtidigt som det säkerhetspolitiska läget i vårt närområde har försämrats över tid³¹ samtidigt som andra satsningar i samhället har tagit landet framåt i digitaliseringen vilket ibland skapar svårhanterliga beroenden och sårbarheter. De antagonistiska cyberhot som riktas mot Sverige är mångfacetterade och kan kopplas till flera olika typer av hotaktörer, statliga aktörer och kriminella grupper³².

Målbilden omfattar säkerhetskrav och skyddsvärden för att kunna hantera såväl skyddet av den personliga integriteten, fredstida kriser och störningar samt totalförsvarsplanering och ett läge av höjd beredskap. För att upprätthålla nödvändig konfidentialitet, riktighet och tillgänglighet samtidigt som robusthet garanteras är kunskap om, hänsyn till och samverkan kring informationssäkerhet centralt. Det behövs gemensamma insatser på informationssäkerhetsområdet för att kunna identifiera behov och skydda den i förlängningen för samhället så centrala infrastruktur som nu växer fram. För att informationshanteringen ska möta alla nuvarande och framtida krav som ställs behöver bland annat såväl

arkivhantering som dataskydd och säkerhetsskydd hanteras på ett proaktivt och enhetligt sätt och i enlighet med lagar och förordningar.

Förutom insatser för den faktiska infrastrukturen, behövs insatser för att öka anslutningen så att offentliga aktörer använder Infrastrukturen samt insatser för att medborgare och företag använder tjänster i Infrastrukturen. Det kräver också insatser för behovsinsamling, samordning och samskapande inom offentlig förvaltning samt säkerställande av att de aktörer som interagerar med Infrastrukturen upprätthåller kvalitet vid hantering av tjänsterna.

2.2 Byggblock

Ett byggblock är ett samlingsnamn för ett antal ”delar” som kan vara tekniska förmågor, tjänster, standardiserade modeller, ramverk och mönster. Dessa ska lösa gemensamma infrastrukturella utmaningar inom ett fokusområde. Byggblock ska gå att använda av många för att stödja digital utveckling, såsom att bygga digitala tjänster till slutanvändare eller utbyta information med en annan aktör. Eftersom behovet av stödjande digital infrastruktur är brett och varierande, blir begreppet byggblock brett och oprecist.

Ett exempel på byggblock är Digital Post (tidigare benämnd som Mina Meddelanden). Byggblocket syftar till att vara ett infrastrukturellt stöd till aktörer som har behov av att skicka säker post till privatperson eller företag. Här finns användare som offentliga myndigheter, kommuner och privata företag som försäkringsbolag och banker. Byggblocket är förutsättningskapande genom att också ge möjlighet till andra typer av aktörer, som vill bygga och leverera digitala tjänster (slutanvändartjänster) i form av ”postlådor”, för privatpersoner och företag. Här finns företag som till exempel Kivra, eBoks och Digimail men också en slutanvändartjänst levererad av offentlig sektor - Min myndighetspost. Byggblocket i sig består av flera olika digitala tjänster, adressregister och ramverk som tillsammans skapar en lösning på ett behov inom ett fokusområde – att skicka säker post.

Ett annat exempel är byggblocket Tillitsramverk. För att uppnå ett effektivt informationsutbyte behöver det finnas tillit mellan aktörerna som utbyter informationen. Byggblocket Tillitsramverk, som är fortfarande i en tidig utvecklingsfas, kommer troligen bestå av en standard eller ett ramverk men troligen inga digitala stödjande tjänster.

Med exemplen Digital Post och Tillitsramverk ovan, framgår att byggblock kan ha mycket skilda syften, karaktärer och egenskaper. Detta gör att byggblocken har delats in i fyra olika kategorier:

- **Digitala tjänster** – byggblock som är förutsättningsskapande för att effektivare kunna utveckla användarnära kundmöten
- **Informationsutbyte** – byggblock som skapar standardiserade mönster eller gemensamma infrastrukturtjänster för utbyte av information.
- **Informationshantering** – byggblock som medför möjlighet till standardiserad maskinläsbar tolkning av egenskaper hos information och informationstjänster
- **Tillit och säkerhet** – byggblock som bidrar till att möta behoven av säkerhet

Vidare i detta kapitel beskrivs respektive kategori och dess ingående byggblock. Denna redovisning presenterar respektive byggblock sammanfattningsvis. I delredovisningens underlag³³ redovisas mer detaljerade byggblocksbeskrivningar. I bilaga³⁴ redovisas också den analys och bedömning med fokus på säkerhetsskydd och informationssäkerhet, offentlighet och sekretess samt dataskydd och skyddet för den personliga integriteten som genomförts för respektive byggblock. I kapitel 7 nedan redovisas byggblockets planerade milstolpar. Eftersom utvecklingsarbetet i varje byggblock har kommit olika långt, redovisas i denna redovisning den status i arbetet som uppnåtts. Med finansieringsanalys avses arbetet med att analysera behovet av finansiering. Med rättsanalys avses arbete med att analysera de rättsliga kraven och behoven av rättsligt stöd. Med risk och konsekvensanalys avses analys av risker i utvecklingsarbetet. Med nyttoanalys avses analysarbete med vilka nyttor och effekter som det resulterande byggblocket kan uppnå.

2.2.1 Byggblock i kategorin Digitala tjänster

Kategorin är förutsättningskapande. Tjänster, modeller, standarder och ramverk från byggblock i denna kategori avses ge stöd till effektivare utveckling av användarnära kundmöten och tjänster. Kategorin avser inte hantera utbyte av information mellan maskin och människa – användargränssnitt mot slutanvändare, användartjänster. Det kan undantagsvis finnas byggblock i kategorin som har användargränssnitt mot slutanvändare. Ett exempel är byggblocket Digital Post som är uppbyggd av flera olika förutsättningskapande tjänster och standarder som tillsammans skapar möjligheter att effektivt utveckla och etablera säkra slutanvändartjänster.

2.2.1.1 *Mina ombud*

Med den växande digitaliseringen växer också kraven på en digital inlämning av uppgifter. I och med det finns behov av en nationell, gemensam, infrastruktur för att kunna företräda andra i digitala tjänster. Behovet omfattar såväl fysiska som juridiska personer.

Exempel på tillämpningar är att hantera behörigheter för att:

- logga in på mina sidor företag (och ta del av företagets information)
- agera för ett företags räkning
- agera för en fysisk persons räkning.

Mina Ombud är förutsättningsskapande genom att tillåta framtagandet och förbättring av existerande e-tjänster som har behov av auktorisering.

Mina Ombud är en nyckel för pågående och kommande digitalisering hos myndigheter, regioner, kommuner och privata aktörer.

2.2.1.2 *Mina ärenden*

Syftet med byggblocket Mina ärenden är att till privatperson, företag eller organisation ge samlad, enkel och enhetlig återkoppling från många organisationer. Genom samordning av information och dess flöden kan offentlig förvaltning erbjuda en förbättrad service som uppfyller de behov som finns hos individen. Detta behov är att kunna följa ett större perspektiv på ett engagemang i form av bland annat ärenden som avser en sammanhållen händelse snarare än specifika ärenden.

Mina ärenden kommer bland annat erbjuda ett konceptuellt ramverk, begreppsmodell samt tillämpbara policy/regelverk avseende gemensam funktionalitet för informationsförsörjning. Utformning och införande kommer att ske successivt och med inriktningen att det är behovsdrivet.

2.2.1.3 *Digital Post*

Byggblocket Digital Post (tidigare benämnd som Mina Meddelanden) möjliggör för myndigheter, kommuner och regioner att skicka digital post på ett säkert sätt till privatpersoner och företag. Byggblocket Digital post inkluderar infrastrukturen Mina meddelanden samt den statliga digitala brevlådan Min Myndighetspost. Byggblocket har funnits på plats i tio år och är i behov av ny funktionalitet, refaktorisering³⁵ samt uppgradering av teknisk plattform för att

säkra en hållbar och säker meddelandehantering som möter avsändares och mottagares behov. Det är detta som är Digital post 2.0.

2.2.1.4 *Min profil*

Analysarbetet av byggblocket är inte påbörjat. Från tidigare regeringsuppdrag³⁶ hämtas följande byggblocksbeskrivning:

Byggblocket syftar till att ge användaren rådighet över sin information hos offentliga aktörer så att denne kan se vilka aktörer som har tillgång till vad och har viss möjlighet att styra tillgång till informationen. Byggblocket hanterar även kontaktuppgifter och information om hur en individ vill interagera med offentlig sektor.

Det pågår för närvarande ett regeringsuppdrag där Arbetsförmedlingen, DIGG, E-hälsomyndigheten och Skatteverket samarbetar för att möjliggöra lösningar för individen till kontroll och insyn av data om individen³⁷. Utredning av byggblocket kan starta tidigast efter input från detta regeringsuppdrag.

2.2.2 **Byggblock i kategorin Informationsutbyte**

Denna kategori samlar förmågor och byggblock som innehåller standardiserade mönster eller gemensamma infrastrukturtjänster för enkel digital åtkomst till och utbyte av information hos informationskällor. Denna kategori syftar bland annat till att stödja byggblock av kategorin Digitala tjänster, men möjliggör även att privata aktörer kan bygga digitala tjänster som nyttjar informationen.³⁸

2.2.2.1 *API-hantering*

API:er³⁹ är standardiserade gränssnitt som används både internt och externt av aktörer i offentlig sektor, medborgare och den privata sektorn. Historiskt har API:er varit svårt och dyrt att utveckla och publicera. Idag finns enkla och effektiva verktyg som gör publicering, drift, anslutning och användande både säkert och effektivt. Tekniken medger idag stora mängder av variationer av lösningar och standarder.

Syftet med byggblocket är att det ska bli enklare för organisationer att tillgängliggöra, hitta och ansluta till API:er genom att likrikta olika typer av funktionalitet och lösningar för API:er i samband med informationsutbyte. Dessa funktionaliteter inkluderar publicering, användning och exekvering av API:er. Byggblocket ska fungera som ett gemensamt regelverk med riktlinjer och rekommendationer för hur API:er ska tillgängliggöras. Genom byggblocket skapas

bättre förutsättningar för pågående och kommande digitaliseringsprojekt hos myndigheter, regioner, kommuner och privata aktörer.

Arbetet mot likriktning görs dels genom en nationell tjänstekatalog på dataportal.se⁴⁰ där olika typer av API:er, och information om dem, kommer publiceras och vara tillgängliga för alla. En utvecklarportal avses etableras och ett forum, API Community, startas på dataportal.se. Byggblocket avser också att ta fram en guide - API Playbook – som ger riktlinjer för hur API:er ska designas för att fungera väl inom offentlig sektor.

Byggblocket ska också säkra att framtida lösningar är i linje med eventuella regelverk och riktlinjer från EU för API:er. Vilket möjliggör interoperabilitet med andra EU-länder

2.2.2.2 Adressregister

Analysarbetet av byggblocket är inte påbörjat inom regeringsuppdraget. Från tidigare regeringsuppdrag⁴¹ hämtas följande byggblocksbeskrivning:

Byggblocket syftar till att säkerställa digital kommunikation utifrån digitala adresser så att meddelanden kan nå rätt adressat. Detta avser bland annat adressering till aktörer inom offentlig sektor (inkl. privata utförare), organisatoriska funktioner hos offentliga aktörer samt till företag och privatpersoner.

I olika tjänster och byggblock, som till exempel Digital Post, finns idag olika adressregisterlösningar. Dessa ses som implementationer av byggblocket Adressregister.

Byggblocket relaterar till andra pågående arbeten som utvecklar adressering, såsom projektet Säker digital kommunikation.

2.2.2.3 Meddelandehantering

Syftet med byggblocket är att etablera en enhetlig förmåga där meddelanden utbyts på ett säkert, tillförlitligt och ändamålsenligt sätt i verksamhet utförd av offentliga aktörer likväl privata utförare som arbetar på offentliga uppdrag.

Byggblocket har identifierat två värdeerbjudande för meddelandehantering:

- En modern, säker, flexibel och skalbar digital infrastruktur för meddelandekommunikation där information kan utbytas på ett enhetligt

sätt för verksamhet utförd av offentliga aktörer likväl aktörer som utför offentliga uppdrag.

- En modern, flexibel och skalbar digital infrastruktur som möjliggör att information kan tillgängliggöras över organisations- och systemgränser genom prenumeration och notifiering och som skapar förutsättningar för en händelse- och datadriven kultur

Byggblocket har beröringspunkter mot EU:s byggblock eDelivery⁴².

2.2.3 Byggblock i kategorin Informationshantering

Denna kategori samlar byggblock som möjliggör indexering samt standardiserad maskinläsbar tolkning av egenskaper hos information och informationstjänster. Byggblocket syftar till att stödja byggblock av kategorin Informationsutbyte⁴³.

2.2.3.1 *Metadatahantering*

Semantisk interoperabilitet är förmågan att utväxla information mellan datorsystem på ett sådant sätt att mottagande system utan manuell intervention kan tolka informationens innebörd och producera för slutanvändaren användbara resultat⁴⁴. Vanligen görs detta genom att sändare och mottagare har en gemensam referensmodell över kunskapsområdet och informationsinnehållet representeras på ett kontrollerat sätt. För att uppnå detta behöver infrastrukturen ett standardiserat sätt att beskriva information på olika nivåer – på övergripande nivå beskriva informationsmängder och på detaljerad nivå, för attribut, beskriva dess strukturer och uppbyggnad.

Syftet med byggblocket är att standardisera beskrivningar av information. Målet är att offentliga aktörer ska använda gemensamma begrepp och specifikationer när de beskriver data. Ett standardiserat system med enhetliga beskrivningar minskar risken för missförstånd och förbättrar möjligheten för informationsutbyte både mellan offentliga aktörer och mellan offentliga och privata aktörer.

Byggblocket avser ta fram standardiserade riktlinjer innefattande hantering av terminologier, begreppsmodell för metadatahantering, beskrivningar av metadataelement, användning av metadataprofiler, informationsutbytesformat vid inhämtning av terminologi och metadataposter, nationell samt internationell infrastruktur för samlingskataloger. De riktlinjer som tas fram ska uppnå grundläggande internationella krav (EU-standards primärt).

2.2.3.2 *Indexering*

Merparten av den totala verksamheten inom offentlig sektor sker på kommunlokal nivå eller på regional nivå. Effekten av detta blir att merparten av information om medborgarens, företags och organisationer ärenden, tillstånd och annat lagras distribuerat hos många offentliga aktörer. I rollen som konsument av information och data är det svårt att få helhetsöversikt av var information finns.

Indexering syftar till att effektivisera tillgängligheten till distribuerat lagrad information, genom att tillgängliggöra ett index gällande var information om ett specifikt objekt finns lagrat. Genom att ha ett index med var informationen finns behöver inte den specifika informationsmängden sökas för att få tillgänglighet. En central indexeringslösning lagrar inte den specifika informationen eller data. Istället lagrar den länkar till informationen.

Analys visar att flera byggblock är beroende av byggblocket Indexering, varför det finns skäl att prioritera arbetet med detta byggblock högre, vilket planeras för 2021.

2.2.4 **Byggblock i kategorin Tillit och säkerhet**

Denna kategori samlar förmågor och byggblock som möjliggör standardiserade digitala funktioner för säkert informationsutbyte och syftar till att stödja byggblock i kategorin Digitala tjänster, Informationsutbyte och Informationshantering.⁴⁵

2.2.4.1 *Identitet*

En förutsättning för ett säkert och effektivt informationsutbyte är att säkert och digitalt kunna identifiera människor, organisationer och smarta saker (enheter). För detta krävs bland annat att digitala identitetshandlingar är utfärdade och att det finns en säker och effektiv identifieringsprocess. Det är viktigt att skilja på frågor om digital identitet och digital behörighet. Digital identitet är information som unikt identifierar en aktör som agerar inom Infrastrukturen. Identifiering är processen för att säkerställa att ett utfärdat bevis för en digital identitet kopplas till en unik aktör (människa, organisation eller smart sak). Detta beskrivs också som autentisering. Digital behörighet, som hanteras i byggblocket Auktorisation, handlar om vad en identifierad aktör har rätt att göra/utföra (se avsnitt 2.2.4.2 nedan).

Apotek och andra privata utförare kan idag inte medverka i den digitala infrastrukturen för identitet som förlitande aktörer eftersom det i dagsläget saknas författningsstöd.

Delar av byggblocket finns redan i användning idag. Det avser metadataregister, avtal, tekniskt ramverk för identifiering, tillitsramverk för e-legitimationer, normativ specifikation för fristående underskriftstjänster, granskningsrutiner och den svenska eIDAS-noden. Arbetet i byggblocket genomförs i olika etapper med olika syften. Under 2020 och 2021 hanteras eID för medarbetare där förstudie har genomförts (redovisas separat).

2.2.4.2 *Auktorisation*

Auktorisation innebär behörighetskontroll, det vill säga funktionalitet och regelverk för att kontrollera vilken användare som har behörighet att på olika sätt ta del av eller hantera information.

För att säkerställa att endast behöriga får åtkomst till ett informationssystem samt för att säkerställa spårbarhet till olika händelser är användares identitets- och behörighetshantering ett viktigt arbete. Detta arbete innefattar många delar, allt från autentisering (se byggblock Identitet) för att verifiera identiteten på, men även att inhämta behörighetsgrundande attribut för, en person eller systemkomponent som vill få åtkomst till ett informationssystem. Utöver det ingår det även att följa upp och säkerställa att en person eller en systemkomponent har rätt behörigheter över tid.

2.2.4.3 *Tillitsramverk*

Byggblockets arbete har initialt fokuserat på att reda ut begreppet "tillit" och definitionen av ett "tillitsramverk" eftersom många olika definitioner och avgränsningar förekommer vilket leder till otydlighet och missförstånd.

Tillit är en grundförutsättning för ett säkert och effektivt informationsutbyte mellan aktörer. Inom offentlig förvaltning är organisationstillit ofta praxis men allt för ofta utan en tydlig definition och modell att bygga detta på. Ett tillitsramverk ger förutsättningar för att skapa och vidmakthålla organisationstillit inkluderat aktörernas systematiska informationssäkerhetsarbete och dess identitetshantering. En framgångsfaktor är att hålla samman och inkludera befintliga och nya komponenter för tillit i ett gemensamt övergripande ramverk.

Generellt bygger tillitsramverket på samma grundprinciper som det trygga samhället i stort med fyra fundament;

Regler, Stöd, Uppföljning och Konsekvenser.

Till detta läggs anpassade nivåer av tillit beroende av informationens klassificering och tydligt ansvar.

Byggblocket har stora synergier och överlapp med andra byggblock och kompetensområden, bland annat informationssäkerhet arkitektur.

2.2.4.4 Spårbarhet

Analysarbetet av byggblocket är inte påbörjat. Från tidigare delredovisning⁴⁶ hämtas följande byggblocksbeskrivning:

Höga krav på riktighet medför krav på spårbarhet, dvs. att i efterhand kunna se vem som gjort vad och när detta gjordes (eller försökte göras). Säkerhetsåtgärder i form av loggning och logguppföljning ger förutsättningar att kunna spåra historiska förändringar hos informationstillgångar.

Logguppföljning är en viktig åtgärd för att kunna upptäcka skadlig eller otillåten påverkan, obehörig åtkomst och funktionsstörningar i ett informationssystem. Att kunna jämföra loggar från flera delar i ett system ger möjlighet att efterkonstruera händelser och ge underlag för vilka åtgärder som ska genomföras för att minska risken att de sker igen. Byggblocket behöver startas men en ansvarig aktör har inte kunnat utses.

2.2.4.5 Tillgänglighet

Analysarbetet av byggblocket är inte påbörjat. Från tidigare delredovisning⁴⁷ hämtas följande byggblocksbeskrivning:

Begreppet tillgänglighet inbegriper i informationssäkerhetssammanhang alla steg som krävs för att en viss informationsmängd ska vara tillgänglig för rätt person, på rätt plats och i rätt tid. I en sammanflätad digital förvaltning inbegriper detta flera steg. I detta byggblock omhändertas endast det steg som inbegriper att själva tjänsterna och systemen ska vara tillgängliga. Detta steg är avgörande för tillgängligheten, men garanterar inte i sig tillgänglighet till information.

Ett servicenivåavtal (Service Level Agreement, SLA) är ett begrepp på åtagande mellan en tjänsteleverantör och en kund. Särskilda aspekter av tjänsten - kvalitet, tillgänglighet, ansvar - ställs upp för att definiera tjänsten, dess tillgänglighet och

vilken förväntan det går att ha på tjänsten. Denna styrning ska sedan tas hänsyn till i byggblocken digitala tjänster och informationshantering.

Byggblocket behöver startas men en ansvarig aktör har inte kunnat utses.

2.3 Status i att etablera arbetssätt

Uppdraget har fortsatt det arbete med byggblocken som påbörjades i det föregående regeringsuppdraget⁴⁸. Arbetet har utgått från den konceptuella arkitektur (se Figur 1, Konceptuell arkitektur, ovan) som tagits fram. I detta regeringsuppdrag ligger fokus på att etablera konkreta utvecklingsinitiativ. I det fortsatta arbetet kan behov av nya byggblock medföra att den konceptuella arkitekturen vidareutvecklas.

Infrastrukturen är inte klar eller färdig för användning men utvecklingen pågår och steg för steg utvecklas delarna. Den fortsatta utvecklingen av byggblocken och grunddatadomänerna har behov av en ökad förmåga och struktur för styrning, men etableringen av strukturen för styrning behöver balanseras i takt med denna utveckling.

2.3.1 Olika faser i utvecklingen

Utvecklingen av respektive byggblock sker genom att olika aktörer har tagit på sig ett utrednings- eller utvecklingsansvar. Arbetet har skett separat och alla olika byggblock befinner sig i olika utvecklingsfaser. Visualisering av utvecklingsfaserna ger en ökad möjlighet till styrning, arbetet behöver dock i många fall ske iterativt. Utforskande utvecklingsarbete sker främst i faserna Idé och Analys och krav. Figur 5 nedan visar alla faser i utvecklingen.

I uppdraget ingick att påbörja framtagningen av minst tre byggblock. Byggblock som befinner sig i utvecklingsfasen Analys och krav eller högre anses vara påbörjade. Med utgångspunkt i detta resonemang kan det bedömas att nio byggblock är påbörjade. I kapitel 7 framgår planeringen för den fortsatta utvecklingen av byggblocken. Nyttö-, finansierings-, risk och konsekvens- och rättslig analys genomförs generellt mot slutet av fasen Analys och krav.

2.3.2 Beskrivning av värden

I beskrivningsarbetet används ett kundcentrerat arbetssätt där byggblocken framställt sin egen värdemodell BMC⁴⁹. Arbetssättet med värdemodell syftar till att analysera den verksamhetsnytta ett byggblock kan skapa.

2.4 Status för respektive byggblock

I tabellen nedan visas status i utvecklingsarbetet för respektive byggblock. (Ej påbörjat arbetet visas som tomma rutor i tabellen.)

Byggblock	Ansvarig organisation	Utvecklingsfas	Finansieringsanalys	Rättsanalys	Risk och konsekvensanalys	Nyttoanalys
Mina ombud	Bolagsverket	Utveckling	Klar	Klar	Klar	Klar
Mina ärenden	Skatteverket	Analys och krav	Pågår	Pågår	Klar	Klar
Digital Post	DIGG	Utveckling	Klar	Klar	Klar	Klar
Min profil		Idé				
API-hantering	DIGG	Utveckling	Klar	Klar	Klar	Klar
Adressregister	DIGG	Idé				
Meddelande-hantering	Bolagsverket	Analys och krav	Klar	Klar	Klar	Klar
Metadata-hantering	Riksarkivet	Analys och krav	Pågår		Pågår	Pågår
Indexering	Skatteverket	Idé				
Identitet	DIGG	Analys och krav	Klar	Klar	Klar	Klar
Auktorisation	DIGG	Analys och krav	Pågår			Pågår
Tillitsramverk	E-hälso-myndigheten	Analys och krav	Pågår		Klar	Pågår
Spårbarhet		Idé				
Tillgänglighet		Idé				

2.5 Informationssäkerhet i Infrastrukturen

Utmaningen i att Infrastrukturen utvecklas samtidigt som, och i vissa delar innan, styrningen av densamma är på plats, blir särskilt framträdande på informationssäkerhetsområdet. Det är tydligt att det behövs kraftiga gemensamma insatser för att kunna identifiera framtida beroenden och sårbarheter samt vidta

åtgärder som skyddar den i förlängningen för samhället så centrala infrastruktur som nu växer fram.

Försörjning av grunddata tillsammans med informationsutbyte genom Infrastrukturen kan med tiden antas bli alltmer kritiskt för samhällets effektivitet, funktionalitet och säkerhet. Utvecklingen av Infrastrukturen och ett ramverk för nationella grunddata sker samtidigt som det säkerhetspolitiska läget i vårt närområde har försämrats över tid⁵⁰. Den har även skett samtidigt som andra satsningar i samhället har tagit landet framåt i digitaliseringen. Digitaliseringen, så som den genomförts så här långt, har i sig medfört att risker och sårbarheter har introducerats i bland annat offentliga verksamheters strukturer, arbetssätt och tekniska system. De antagonistiska cyberhot som riktas mot Sverige är mångfacetterade och kan kopplas till flera olika typer av hotaktörer. I huvudsak har dessa konstaterats utgöras av statliga aktörer och kriminella grupper⁵¹. Föråldrade IT-system, bristande samverkan kring gemensamma angelägenheter inom informations- och cybersäkerhet tillsammans med komplexa beroendeförhållanden utgör exempel på ytterligare hotdimensioner. Sammantaget är krav för att kunna hantera såväl skyddet av den personliga integriteten, fredstida kriser och störningar samt totalförsvarsplanering och ett läge av höjd beredskap något som behöver vara dimensionerande faktorer för det fortsatta arbetet.

2.5.1 Systematiskt och riskbaserat informationssäkerhetsarbete

För att säkerställa en säker och hållbar informationshantering där kraven på informationssäkerhet upprätthålls krävs ett systematiskt och riskbaserat informationssäkerhetsarbete tillsammans med ett väl dimensionerat arbete inom både säkerhetsskydd och dataskydd. Det systematiska informationssäkerhetsarbetet står i ständigt beroende till strukturer och styrning för den gemensamma infrastrukturen och följer på utvecklingen av dem. Informationssäkerhetsarbetet är inte ett eget "spår" som sker bredvid en verksamhet, utan är en del av den. Det innebär att det bland annat krävs etablerade styrstrukturer, processer och roller med ansvar och mandat att integrera informationssäkerhetsarbetet i. Till exempel hanteras informationssäkerhetsrisker på samma sätt som övriga verksamhetsrisker, styrning av informationssäkerhetsarbetet beslutas på samma mandat och i samma ordning som övrig verksamhetsstyrning och uppföljning och analys av informationssäkerhetsarbetet sker i samma uppföljningsprocess som övrig

styrning. Brister i strukturen och styrningen riskerar därför att få direkt negativ påverkan på säkerheten i de verksamheter som står för bland annat produktion, utbyte och konsumtion av nationella grunddata.

Bilden av vad Infrastrukturen är och ska vara, vem som ska använda den och till vad, växer också den fram samtidigt som Infrastrukturen skapas. Detta ställer särskilda krav på analys för att i nästa steg kunna ställa rätt krav på rätt beståndsdel och undvika dyra svepande styrningar som riskerar att begränsa nyttan och i värsta fall stå i vägen för utvecklingen. Samtidigt påverkas informationssäkerhetsarbetet av den komplexitet som uppstår till följd av att byggblock och grunddatadomäner med ömsesidiga beroenden befinner sig i olika utvecklingsfaser. Till denna komplexitet kan även läggas de övriga ramverk, tjänster, system och underliggande infrastrukturer i samhället vilka både byggblock och grunddatadomäner står i beroende till för att kunna leverera nytta. Sammantaget innebär detta att det finns stora, och i vissa fall eftersatta, behov av ett anpassat systematiskt informationssäkerhetsarbete som omfattar hela infrastrukturen.

För att hantera detta har uppdraget tagit fram en plan och de första stegen har tagits för införande av ett fullt utvecklat systematiskt och riskbaserat informationssäkerhetsarbete tillsammans med former för hantering av säkerhetsskydd och dataskydd. Roller och ansvar har beskrivits i den struktur för styrning som har tagits fram och verksamheten analyseras i takt med att den växer fram. En första styrning kopplad till krav och säkerhetsåtgärder har tagits fram för att stötta i uppdraget och en första modell och metod för genomförande av riskvärdering har tagits fram och testats. Som ett resultat av detta har initiala slutsatser om det fortsatta arbetet kunnat dras. Det grundläggande arbete som gjorts i strukturen för styrning ger förutsättningar att fortsätta utforma och implementera det gemensamma informationssäkerhetsarbetet, se vidare i kapitel 4 nedan.

2.5.2 Identifierade behov av fördjupade analyser

Infrastrukturen behöver utformas och säkras så att den nu och i framtiden kan möta de behov och krav som producenter, konsumenter och domänansvariga har på ett effektivt, robust och säkert digitalt utbyte för bland annat försörjning av nationellt grunddata och tillhörande tjänster. I arbetet har behov av ytterligare och mer fördjupade analyser av rådande krav och framtida potentiellt utökade krav

identifierats för att Infrastrukturen ska kunna leverera enligt en över tid relevant kravställning.

Arbete med behovsbilder inom effektivitet, robusthet och säkerhet sker med fortsatt fokus på att identifiera krav på informationssäkerhet. Här avses krav från samtliga områden som ställer krav på informationssäkerhet och andra säkerhetsaspekter, däribland krav från arkiv-, säkerhetsskydds- och dataskyddslagstiftningen, vilket myndigheter och andra tillkommande organisationstyper i Infrastrukturen och/eller som behandlar nationella grunddata redan ska hantera.

Initiala analyser under 2020 har visat på komplexiteten i hur Infrastrukturen och nationella grunddatadomänerna ska hänga samman samt hur produktion och utbyte av information ska styras och struktureras. Detta ställer särskilda krav på samverkan kring bland annat arbetet med säkerhetsskydd och dataskydd. Säkerhetsrelaterade analyser och bedömningar sker normalt inom enskilda verksamheter. Arbetet har under 2020 visat på att det i flera delar krävs ett stärkt och utvecklat samarbete och utbyte av information och kunskap för att rätt underlag ska kunna tas in i olika analyser och bedömningar när arbetet går framåt.

Arbetet koncentreras inledningsvis till statliga myndigheter för att successivt utökas till kommuner, regioner och privata utförare.

Analysarbetet sker enligt de arbetssätt och genomförs av de roller som nu definieras. Till exempel kommer de delar av arbetet som rör behov och verksamhet knutet till grunddata att prioriteras och ledas av grunddatadomänansvariga myndigheter tillsammans med Infrastrukturansvarig (ramverksansvarig grunddata) med stöd av bland annat Kompetensområde Informationssäkerhet och andra säkerhetsstödande myndigheter med start under första halvåret 2021. Resultatet av behovsanalyserna kommer ligga till grund för ytterligare utformning och dimensionering av styrning, struktur, organisation, infrastruktur och åtgärder under 2021–2023 i såväl den digitala infrastrukturen som med framtagna grunddatadomäner.

2.6 Styrning av det gemensamma säkerhetsarbetet

I ramverk för grunddata har uppdraget valt att övergripande hänvisa till MSB:s föreskrifter om informationssäkerhet för statliga myndigheter (MSBFS 2020:6⁵²) samt föreskrifter om säkerhetsåtgärder i informationssystem för statliga myndigheter (MSBFS 2020:7⁵³). Utöver MSB:s föreskrifter är även

säkerhetsskyddslagen⁵⁴, Säkerhetspolisens föreskrifter om säkerhetsskydd PMFS 2019:2⁵⁵ och dataskyddsförordningen⁵⁶ med respektive föreskrifter centrala att förhålla sig till i arbetet.

MSB:s föreskrifter gäller redan för de statliga myndigheter som nu deltar i Infrastrukturen. MSB:s föreskrifter gäller inte för till exempel kommuner och regioner som också är tänkta att kunna delta. Styrning av infrastrukturen behöver vara enhetlig, då samma datamängd annars riskerar att få olika skydd beroende på vilken organisation som hanterar den. Initialt föreslås därför att kommuner, regioner och privata utförare ska följa ramverket eller grunddatadomänernas specificerade riktlinjer som till sitt innehåll fyller samma syfte som MSB:s föreskrifter – om inte exempelvis dataskyddsförordningen eller Säkerhetsskyddslagen är tillämplig på informationen eller verksamheten. Vilka ytterligare förutsättningar, exempelvis juridiska, som krävs för att nationella grunddata ska få ett ändamålsenligt och enhetligt skydd behöver utredas vidare. Detta planeras i nuläget omhändertas inom ramen för uppdrag till DIGG att genomföra en analys om förutsättningar för kommuners och regioners deltagande i den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen (I2020/02241/DF)⁵⁷.

För att uppnå ett samordnat och holistiskt informationssäkerhetsarbete med Infrastrukturen inklusive nationella grunddata föreslår myndigheterna i uppdraget att infrastrukturansvarig och grunddatadomänansvariga i sina roller får en uppsättning tilldelade ansvar för att ytterligare styra, hålla ihop och stötta informationssäkerhetsarbetet för infrastrukturen och nationella grunddata.

2.6.1 Identifierade risker och prioriterade frågor

Samtliga byggblock har genomfört och dokumenterat risk- och konsekvensanalyser enligt den modell som har tagits fram inom uppdraget. Identifierade risker är av olika karaktär, såsom tekniska, administrativa, organisatoriska och personella samt spänner över ett stort antal områden, däribland informationssäkerhet, arkiv, säkerhetsskydd, dataskydd, miljö, arbetsmiljö, projektledning, ekonomi och juridik. Flera av byggblocken har också föreslagit åtgärder och har därigenom i många fall kunna reducera risken genom att minska sannolikheten att den inträffar eller genom att hantera konsekvenserna så att de blir lägre.

Sammantaget bör följande prioriterade gemensamma informationssäkerhetsrisker lyftas:

- Det saknas ett gemensamt och effektivt anpassat säkerhetsramverk för byggblocken, vilket försvårar ett gemensamt systematiskt informationssäkerhetsarbete - detta är en risk i sig.
- Det saknas ännu definitioner och avgränsningar för vissa byggblock, vilket försvårar analys av behov, beroenden och förutsättningar för informationssäkerhet kring helheten.
- Viktig information har ännu inte identifierats och värderats på ett enhetligt eller gemensamt sätt vilket leder till att val av säkerhetsåtgärder inte kan anpassas till behovet i såväl det korta perspektivet som det längre arkivperspektivet.
- Tillgänglighet och robusthet har hittills inte kunnat analyseras tillräckligt ur ett helhetsperspektiv i arbetet med Infrastrukturen, vilket leder till bristande förutsättningar att besluta gemensamma principer rörande bland annat robust tillgång till grunddata.
- Gemensamma säkerhetsnivåer saknas, dessa behövs för att fastställa krav och behov rörande till exempel kryptering, autentisering, behörighetshantering och säkerhetsloggning för hela den digitala infrastrukturen.
- Flera byggblock har pågående utveckling som, givet att bilden av helheten ännu inte har kunnat analyseras, riskerar att inte möta de krav som sedermera kommer att ställas för att upprätthålla rätt nivå av informationssäkerhet i hela infrastrukturen. Anpassning till kommande gemensamma regler och ramverk för bland annat säkerhet riskerar därför att bli kostsam.

Det har även identifierats ytterligare behov av fördjupad samverkan och gemensam kunskapsutveckling om varandras och gemensamma behov och förutsättningar. På strukturen för digital infrastruktur och grunddatadomäner, såsom den planeras att etableras, följer en komplexitet sprungen ur beroendekedjor och tvärorganisatoriska utmaningar. Detta utgör i sig ett riskområde. För att riskområdet ska kunna hanteras krävs ett kontinuerligt engagemang i informationssäkerhetsarbetet från alla ingående parter i både infrastruktur och grunddatadomäner. Det innebär bland annat att viktig information identifieras och värderas, att riskanalyser genomförs regelbundet och vid behov, att tillräckliga säkerhetsåtgärder införs och förvaltas. På så sätt kan beroenden, hot och sårbarheter fortsatt kartläggas och hanteras utifrån ett holistiskt och gemensamt angreppssätt.

Ett arbete är påbörjat med att kartlägga beroenden mellan byggblock inom den Infrastrukturen och grunddatadomänerna, detta är en förutsättning för att kunna analysera risker och fastställa en tillräcklig nivå av säkerhet och robusthet. Ett fortsatt systematiskt informationssäkerhetsarbete kommer att bedrivas med löpande och kontinuerlig värdering av sårbarheter, risker och hot inom byggblocken utifrån vilken fas det enskilda byggblocket befinner sig i och för helheten (se underlag⁵⁸). I takt med att styrstruktur och bilden av helheten växer fram kommer också strategi och handlingsplan för informationssäkerhetsarbetet tas fram och beslutas enligt de nya processerna. I arbetet ingår också att etablera gemensamma processer och arbetssätt för att säkerställa krav på arkiv, säkerhetsskydd och dataskydd. För att säkerställa att styrningen blir effektiv behöver ett nära samarbete med nu startade och kommande byggblock etableras där beslutad och föreslagen styrning löpande testas och stäms av.

3 Infrastrukturen skapar nyttor brett i samhället

Infrastrukturen stärker det offentliga förmåga att leverera effektiv, säker och innovativ digital service. Infrastrukturen leder till minskad suboptimering i offentlig förvaltning, vilket skapar nyttor brett i samhället: i offentlig sektor, för medborgare och för företag.

För att värdera nyttor av Infrastrukturen och dess byggblock har en enhetlig modell med utgångspunkt i nationalekonomi tagits fram. Modellen är generell och kan användas för att värdera nyttor av olika typer av byggblock. Den kan användas i det fortsatta arbetet med att utveckla Infrastrukturen samt för eventuella framtida byggblock som ännu inte definierats. Modellen, med tillhörande metodbeskrivning och excelmodell, har använts i en nyttoanalys för att identifiera och värdera den samlade nyttan med Infrastrukturen, samt nyttorna som uppstår från respektive byggblock. För detaljerade beskrivningar och analyser av nyttorna i respektive byggblock hänvisas till byggblocksbeskrivningarna⁵⁹. Modellen beskrivs närmare i nyttoanalysens metodbilaga⁶⁰. I följande kapitel ges först en konceptuell beskrivning av de nyttor som skapas av Infrastrukturen och sedan presenteras värdet av nyttorna i de byggblock för vilka nyttor har kvantifierats.

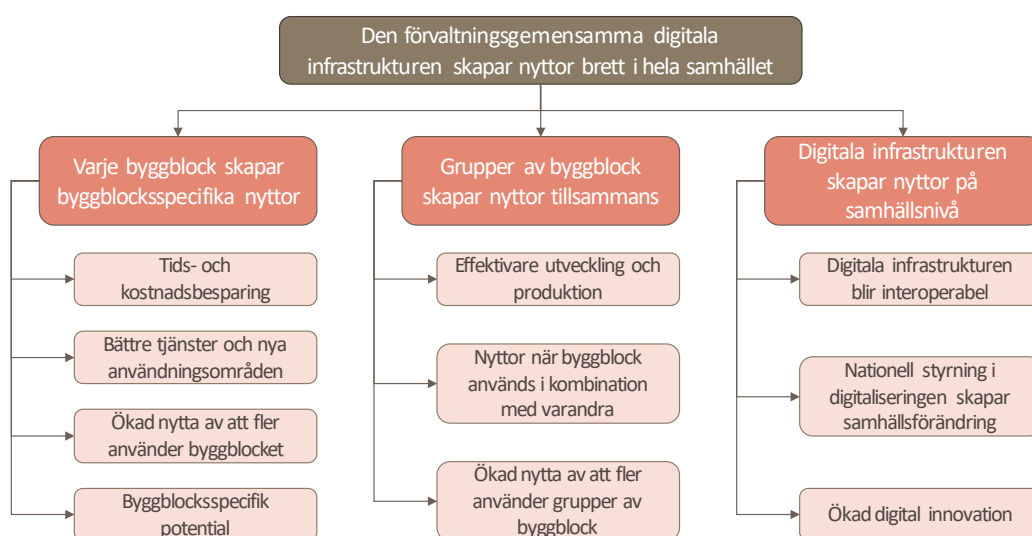
Begreppet nytta definieras brett och inkluderar i nyttoanalysen både direkta och indirekta nyttor som Infrastrukturen skapar. En nytta har ett värde som kan uttryckas i exempelvis pengar, tid eller upplevd kvalitet (till exempel en känsla av ökad trygghet och säkerhet). I nyttoanalysen presenteras nyttorna oftast i monetära termer, vilket gör att de kan jämföras med varandra förutsatt att de värderats på likartat sätt. Men det innebär inte nödvändigtvis att alla nyttor påverkar de offentliga finanserna, eftersom nyttorna inte alltid sparar kostnader och nyttorna kan även tillfalla medborgare och företag.

Nyttoanalysen utgår från att Infrastrukturen kommer att användas. Ett grundantagande i nyttoanalysen är att de färdiga byggblocken kommer att fungera som det är tänkt och att offentliga aktörer, så som myndigheter, regioner och kommuner, kommer att använda byggblocken. Det är först då som de nyttor som

beskrivs kan realiseras. Om offentliga aktörer inte ansluter sig och inte använder byggblocken uppstår inte nyttorna. För att offentliga aktörer ska kunna ansluta sig till Infrastrukturen krävs investeringar och arbete med implementering som innebär kostnader för de anslutande offentliga aktörerna. Nyttanalysen har inte värderat dessa kostnader.

3.1 Konceptuell beskrivning av nyttor

Infrastrukturen skapar nyttor i tre nivåer. För det första skapar varje byggblock specifika nyttor kopplat till det område som byggblocket berör. För det andra skapar grupper av byggblock nyttor genom att de utvecklas och används tillsammans. För det tredje skapas nyttor på samhällsnivå för hela samhället tack vare att Infrastrukturen utvecklas, men dessa nyttor beror inte direkt på byggblockens specifika funktioner. I Figur 2 ges en överblick över hur nyttorna grupperats, som också sammanfaller med strukturen för det här kapitlet.

Figur 2, Överblick över nyttorna inom Infrastrukturen

3.1.1 Varje byggblock skapar byggblocksspecifika nyttor

Byggblocken skapar nyttor genom sektorsövergripande lösningar. Nyttorna innebär ibland, men inte alltid, kostnadsbesparingar för offentlig förvaltning. Nyttorna kan även innebära exempelvis tidsbesparingar och ökad trygghet för medborgare och företag. För att på ett enhetligt sätt tydliggöra vilka nyttorna är, och för att möjliggöra jämförelser mellan byggblocken, har en modell tagits fram som beskriver nyttorna i fyra kategorier.

- 1) Tids- och kostnadsbesparing (effektivitetsvinster) tack vare effektiviseringar i offentlig förvaltnings ärendeströmmar och enklare förfaranden för offentliga aktörer, medborgare och företag.
- 2) Bättre tjänster och nya användningsområden (kvalitetsvinster) tack vare högre kvalitet och säkerhet i informationsutbytet mellan offentliga aktörer och för medborgare och företag i kontakt med offentliga aktörer.
- 3) Ökad nytta av att fler använder byggblocket, eftersom vissa tjänster och funktioner blir mer användbara när fler använder dem. Detta är en kombination av kategorierna 1) effektivitets- och 2) kvalitetsvinster (så kallade positiva nätverkseffekter). Exempelvis blir en digital brevlådetjänst mer användbar för redan anslutna avsändare och mottagare om ännu fler avsändare och mottagare ansluter sig.
- 4) Byggblocksspecifik potential som samlar alla nyttor som skapas av ett specifikt byggblock, men där osäkerheten i om nyttorna uppstår är mycket stor. Om nyttorna skulle uppstå skulle de falla inom någon av kategorierna 1) - 3) i punktlistan.

3.1.2 Grupper av byggblock skapar nyttor tillsammans

Grupper av byggblock skapar nyttor tack vare att de utvecklas och används tillsammans. Tre olika typer av nyttor har identifierats inom denna nivå.

- 1) Effektivare utveckling och produktion tack vare att den samlade utvecklingskostnaden för byggblocken blir lägre när byggblocken utvecklas samtidigt och gemensamt jämfört med om byggblocken hade utvecklats separat. Detta har inte kvantifierats inom ramen för nyttoanalysen, eftersom det berör kostnaden för att utveckla byggblocken.
- 2) Nyttor tack vare att byggblock används i kombination med varandra och därmed skapar nya och bättre tjänster och funktioner.
- 3) Ökad nytta av att fler använder grupper av byggblock. Det vill säga liknande kombination av effektivitets- och kvalitetsvinster (eller positiva nätverkseffekter) som beskrivits i kapitel 3.1.1 ovan.

3.1.3 Infrastrukturen skapar nyttor på samhällsnivå

Infrastrukturen skapar också stora indirekta nyttor på samhällsnivå som inte beror på byggblocken i sig, men som skapas tack vare den breda gemensamma satsningen på en förvaltningsgemensam digital infrastruktur. På grund av svårigheterna med att kvantifiera dessa nyttor och att de inte är hänförliga till ett specifikt byggblock har de beskrivits kvalitativt.

- 1) Infrastrukturen bli interoperabel, vilket gör att system och tjänster har förutsättningar att kunna fungera tillsammans, nu och i framtiden, både i implementering och i åtkomst, utan några begränsningar.
- 2) Nationell styrning i digitaliseringen skapar samhällsförändringar som verkar mot ett gemensamt digitalt offentligt ekosystem.
- 3) Ökad digital innovation tack vare den grund som den digitala infrastrukturen lägger.

3.2 Värderade nyttor per byggblockskategori

Nyttorna som uppstår i respektive byggblock har värderats med hjälp av modellen som tagits fram inom ramen för Infrastrukturen.⁶¹ Det uppskattade värdet av nyttorna är generellt osäkert eftersom det bygger på värderingar av framtida – ännu ej färdigutvecklade – tjänster och funktioner. Värdet är också osäkert eftersom det bygger på flera antaganden, bland annat att många myndigheter kommer använda byggblocken. Värdena ska därför ses som de bästa, men ändå osäkra, punkttestimaten där det faktiska realiserade värdet kan komma att avvika.

Nyttorna presenteras i monetära termer och i 2020 års penningvärde.⁶² Värdet av nyttorna redovisas som en totalsumma över tio års tid. För en uppskattning av storleken på nyttorna för respektive år hänvisas till byggblocksbilagorna. Generellt är nyttan låg under de första åren av tidsperioden eftersom det tar tid innan användningen av byggblocken blir hög. I mitten av tidsperioden beräknas användningen ha hunnit bli relativt hög och nyttan är då som högst tack vare att effekten av diskontering är mild jämfört med under senare del av tidsperioden.⁶³

Nedan redovisas det uppskattade samhällsekonomiska värdet av nyttorna över tio års tid för varje byggblockskategori och byggblock där utvecklingsarbetet kommit så långt att en kvantifiering av nyttorna varit möjlig och meningsfull att göra. En nyttoanalys har genomförts för samtliga byggblock. För Mina ombud, Mina ärenden, API-hantering, Metadata och Identitet har nyttorna kvantifierats till ett värde om totalt cirka 5 miljarder kronor. Nyttorna med övriga byggblock har analyserats kvalitativt. Detaljerad redovisning av nedan angivna resultat från nyttoanalysen finns som bilaga⁶⁴.

Byggblockskategori	Inkluderade byggblock*	Uppskattat värde över 10 års tid	Aktörer som nyttan tillfaller
Digitala tjänster	Mina ombud, Mina ärenden (Digital Post**, Min profil)	1,5 mdkr	Offentlig sektor, företag, medborgare
Informationsutbyte	API-hantering (Meddelandehantering, Adressregister)	1,4 mdkr	Offentlig sektor, företag, medborgare
Informationshantering	Metadata (Indexering)	0,5 mdkr	Offentlig sektor, företag, medborgare
Tillit och säkerhet	Identitet (Auktorisation, Tillitsramverk, Spårbarhet, Tillgänglighet)	1,7 mdkr	Offentlig sektor, företag, medborgare
Totalt		5,1 mdkr	Offentlig sektor, företag, medborgare

*För byggblock inom parentes har nyttorna beskrivits kvalitativt på grund av det tidiga utvecklingsstadium som byggblocket befinner sig i. Dessa byggblocks nyttor ingår därför (ännu) inte i det kvantitativt uppskattade värdet över 10 års tid.

**Nyttan som uppstår genom byggblocket Digital Post inom ramen för Infrastrukturen har inte kvantifierats. Tjänsten Digital Post existerar och skapar redan idag nyttor. Men det är mycket svårt att särskilja de nyttor som tjänsten redan skapar från de som uppstår som resultat av arbetet som görs med Digital Post inom ramen för Infrastrukturen. Det har därför inte varit möjligt att fastställa en för nyttoanalysen meningsfull avgränsning mellan aktiviteter som genomförs inom Infrastrukturen och det som ändå hade genomförts. För en utförligare förklaring, se byggblocksbilagan för Digital Post.

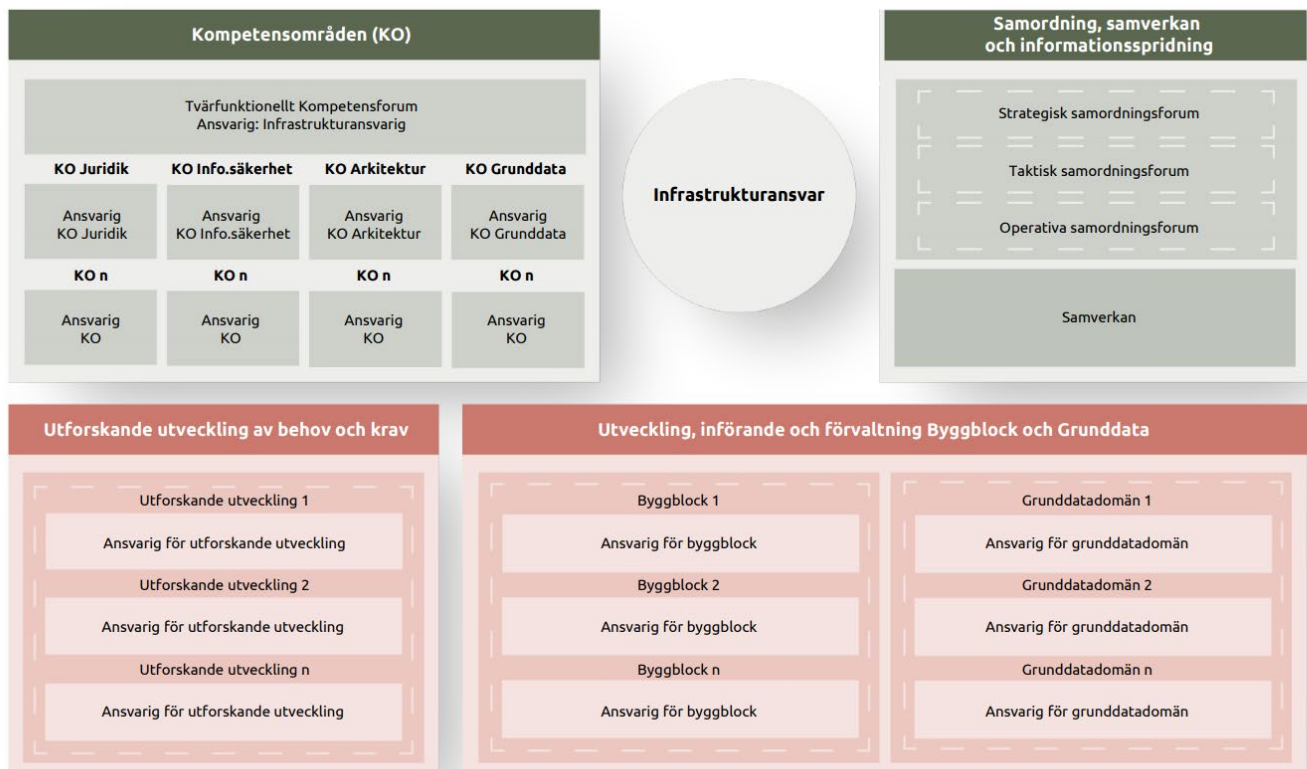
4 Struktur för styrning

Infrastrukturens utveckling och förvaltning behöver en struktur för hur den ska styras och ledas. En infrastrukturansvarig leder det strategiska arbetet i samråd och samverkan med andra aktörer. Olika kompetensområden samlar expertkunskaper som stödjer arbetet med att utveckla Infrastrukturens beståndsdelar.

För att skapa en tydlig sammanhållen och framåtsyftande utveckling och förvaltning av Infrastrukturen, krävs en struktur för styrning med tydliga mandat och ansvar, utgående från en gemensam målbild som säkras mot samhällets behov. En styrmodell är framtagen för att visualisera de ansvarsområden och roller som ingår i styrningen av Infrastrukturen. Respektive del av styrmodellen beskrivs nedan för att ge en fördjupad förståelse för vilket syfte och vilket ansvar respektive del har. Rollerna som lyfts fram har sedan fördjupande rollbeskrivningar som ytterligare definierar rollens ansvar och befogenheter. En organisation kan inneha mer än en roll inom styrmodellen.

4.1 Styrmodellens beståndsdelar

I detta kapitel beskrivs styrmodellens olika delar (se figur 3). Det är dessa delar tillsammans med de framtagna rollbeskrivningarna (se underlag⁶⁵), samt i beskrivna styrprocesser (se underlag⁶⁶) som det beskrivs hur styrningen av Infrastrukturen ska genomföras.

Figur 3, Bilden visar styrmodellen för styrning av Infrastrukturen

4.1.1 Infrastrukturansvarig

Den infrastrukturansvariga myndigheten (DIGG föreslås inneha denna roll) har ett helhetsansvar för Infrastrukturen. I rollens ansvar ingår exempelvis:

- att säkra utveckling, förvaltning och avveckling av Infrastrukturen genom styrning, stöd, planering och uppföljning.
- att besluta om utredning och utveckling av enskilda byggblock/grunddatadomäner inom Infrastrukturen
- att rekommendera byggblocks- och grunddatadomänansvar till regeringen
- att utse ansvarig och deltagare i kompetensområden samt leda ett tvärfunktionellt forum gällande kompetensområden
- att övergripande riskhantering och kontinuitetsplanering upprätthålls
- att främja nyttjandet av Infrastrukturen, exempelvis genom förankring och kommunikation
- att besluta om arbetsformer, organisering och samverkan inom Infrastrukturen

- att skapa och underhålla en långsiktig och strategisk planering.

Ytterligare information kring rollen infrastrukturansvarig finns i underlaget innehållande Infrastrukturens rollbeskrivningar⁶⁷.

Att ansvara för helheten innebär inte ett helhetsansvar för alla ingående delar. Infrastrukturansvarig ansvarar för att helheten hänger samman, att beslut tas gällande nya komponenter, samt att det finns ett beskrivet regelverk för arbetet samt en ändamålsenlig styrning (se kapitel 4.2 nedan för beskrivning av hur styrande dokument beslutas) för hur de olika delarna ska förhålla sig till varandra. Det är sedan byggblocksansvariga, grunddatadomänansvariga och kompetensområdesansvariga som ansvarar för att etablera och vidareutveckla sina respektive delar inom Infrastrukturen.

Infrastrukturansvarig ansvarar för att planering, uppföljning och rapportering utförs i enlighet med föreslaget ramverk. Ramverket innehåller de aktiviteter och rapporteringspunkter som krävs för att styra, planera och följa upp Infrastrukturen (se underlag⁶⁸).

En viktig uppgift för infrastrukturansvarig är att kvalificera (för att säkra huruvida det finns en tillräckligt grundad tanke gällande ett förvaltningsgemensamt behov och tydlighet i hur dessa behov ser ut) och prioritera de behov som finns för Infrastrukturen, samt bedöma vilken utveckling som bör ske och när. Detta ska framgå i en långsiktig och strategisk plan för Infrastrukturen. De byggblocksansvariga, kompetensområdesansvariga, samt de olika samordningsforumen behöver bidra i arbetet med planen utifrån deras respektive ansvarsområden. I arbetet är samhällsekonomiska analyser och behovsinventering ett ingående inslag.

Den infrastrukturansvarige koordinerar arbetet inom de olika kompetensområdena. Detta görs primärt genom det tvärfunktionella kompetensforum (läs mer om detta under kapitel 4.1.2.2 nedan) som samlar de ansvariga för respektive kompetensområde. Detta innebär också att infrastrukturansvarig har ett ansvar att säkra helheten om styrning och stöd i Infrastrukturen.

Den infrastrukturansvarige har även ansvar för att förvalta, anpassa och utveckla *Ramverket för nationella grunddata inom den offentliga förvaltningen*⁶⁹ i dialog med de

grunddatadomänansvariga myndigheterna och övriga aktörer såväl nationellt som internationellt.

Vidare ska infrastrukturansvarig leda arbetet i de olika samordningsforumen.

4.1.2 Kompetensområden (KO)

Som ett stöd för såväl infrastrukturansvarig som byggblocks- och grunddatadomänansvariga etableras ett antal kompetensområden. Ett kompetensområde har alltid en hemvist i en angiven organisation och byggs upp av resurser från en eller flera organisationer. Den organisation som har det yttersta ansvaret tar rollen som kompetensområdesansvarig (se underlag⁷⁰). Ett kompetensområde kan liknas vid de funktioner som normalt sett tillhandahåller styrning och stöd inom en myndighet (juridik, arkitektur, säkerhet mm.). Här agerar kompetensområden på ett liknande sätt, så till vida att de utformar och förankrar intern styrning som beslutas enligt satta processer.

Ett kompetensområde tillhandahåller styrning och stöd på central och lokal nivå. Den centrala nivån handlar om den styrning som har fokus på hela Infrastrukturen. Denna styrning, med tillhörande stöd, utformas i olika typer av dokument (se kapitel 4.2 nedan). På den lokala nivån, med fokus på enskilt byggblock eller grunddatadomän, bistår kompetensområdet med råd och stöd gällande tillämpningen av den centrala styrningen.

Kompetensområden byggs upp kring områden där det behövs en ändamålsenlig styrning och stöd inom infrastrukturen. Kompetensområdena ska inte uppfattas som resurspooler för bemanning av aktiviteter. De resurser som kopplas till ett kompetensområde ska fokusera på att utveckla området samt agera bollplank på central och lokal nivå utifrån beslutade principer, ramverk eller liknande underlag som utgör styrningen (eller stödet) av Infrastrukturen.

De kompetensområden som föreslås prioriteras för etablering initialt är Informationssäkerhet, Arkitektur, Juridik och Grunddata. Det är sedan upp till infrastrukturansvarig att initiera etablering av ytterligare kompetensområden och föreslå ansvariga för dessa.

4.1.2.1 *Om förhållandet till nationell och europeisk styrning*

Nationell och europeisk styrning finns inom flera områden som hanteras inom kompetensområden (exempelvis rättslig (juridisk) styrning på nationell eller europeisk nivå). Den nationella/europeiska styrningen kan gälla alla eller del av de organisationer som deltar i infrastrukturen. Dessutom kan en myndighet både ha

ett nationellt uppdrag att utfärda styrning på området och dessutom inneha rollen som kompetensområdesansvarig.

Styrning inom Infrastrukturen ska därför

- överensstämna med nationell/europeisk styrning
- syfta till att vid behov förtydliga hur den nationella/europeiska styrningen ska efterlevas i det specifika sammanhanget av Infrastrukturen
- efter behov styra på områden där nationell/europeisk styrning saknas.

I de fallen nationell/europeisk styrning på något område inte gäller alla organisationer som deltar i Infrastrukturen kan styrningen inom Infrastrukturen ändå påbjuda motsvarande efterlevnad för samtliga organisationer som deltar i Infrastrukturen. Detta sker i sådant fall på frivillig basis, men efterlevnad kan ställas som krav för att få delta i Infrastrukturen.

4.1.2.2 Tvärfunktionellt kompetensforum

För att åstadkomma en enhetlig och sammanhållen styrning med tillhörande stöd från infrastrukturansvarig och de olika kompetensområdena etableras ett tvärfunktionellt forum. Detta är ett av de operativa samordningsforum som beskrivs närmare i kapitel 4.1.3 nedan.

Infrastrukturansvarig är sammankallande och ansvarig för det tvärfunktionella forumet. Koordinerande arbete kan till exempel vara att gemensamt utforma stöd utifrån olika perspektiv kring en gemensam fråga (skulle exempelvis kunna vara i det aktuella införandet av SDG-förordningen). Forumet tillgodoser behov av samordning från kompetensområdesansvarig och infrastrukturansvarig så de kan säkerställa att förslag till styrning och stöd är koordinerat med övrig styrning inför beslut.

4.1.3 Samordningsforum för Infrastrukturen

För att säkra Infrastrukturens utveckling, förvaltning och nyttjande behöver ett antal samordningsforum etableras som täcker strategiska, taktiska, samt operativa perspektiv och frågeställningar. Forumen blir viktiga funktioner i såväl visions- / målbildsframtagning, utformning och genomförande av den långsiktiga planen samt i dialogen kring prioriteringar och vägvalsfrågor. Dessa forum ska tillsammans med övriga beståndsdelar som utgör den gemensamma styrningsstrukturen verka för en effektiv och säker utveckling, förvaltning samt

nyttjande av Infrastrukturen. Dessa forum utgör därmed ett viktigt stöd till infrastrukturansvarig som är sammankallande på samtliga nivåer.

Samordningsforum Strategisk nivå

Planeringshorisont: 3–7 år (motsvarande strategisk färdplan)

Det strategiska samordningsforumet har ett fokus på att skapa samsyn gällande långsiktigt efterfrågad effekt samt riktning för Infrastrukturen. Detta görs i form av den långsiktiga planen, vision och målbild samt strategiska prioriteringar och vägval.

Deltagare: Myndighetschefer eller motsvarande från aktörer som innehar ansvarsroller i Infrastrukturen. Dessa roller är infrastrukturansvarig, byggblocksansvarig, grunddatadomänansvarig samt kompetensområdesansvarig. Även aktörer som infrastrukturansvarig väljer att utse för att säkra att gruppens sammansättning fångar relevanta perspektiv kan ingå. I den fortsatta etableringen föreslås nuvarande ingående myndigheter samt Sveriges kommuner och regioner delta i forumet.

Ansvar för att:

- bidra till och vidareutveckla en gemensam målbild samt långsiktig strategisk plan som går i linje med behoven inom hela offentlig förvaltning
- bidra till och främja nyttjande av Infrastrukturen (exempelvis genom anslutning, förankring och kommunikation)
- bidra till att Infrastrukturen utgör en robust, säker och hållbar infrastruktur, byggd på adekvat dataskydd, säkerhetsskydd och informationssäkerhet
- bidra till uppföljning och förbättringsarbete inom kvalitet och leverans, effektivitet och ändamålsenlighet samt risk och säkerhet
- medverka till att skapa en samsyn och förståelse för Infrastrukturens funktion och nytta för offentlig förvaltning.

Samordningsforum Taktisk nivå

Planeringshorisont: 6 månader (motsvarande taktisk färdplan)

Det taktiska samordningsforumet har ett fokus på finansierings- och prioriteringsfrågor, milstolpeplan (~ 6 månaders fokus), frågor gällande byggblock

och grunddatadomäner samt risk- och resursfrågor. Det taktiska forumet förbereder frågor innan de lyfts upp till det strategiska forumet.

Det taktiska forumet består av representanter från samma organisationer som ingår i det strategiska forumet och deltagarna utses av sina respektive organisationer. I den fortsatta etableringen föreslås nuvarande ingående myndigheter och Sveriges kommuner och regioner delta i forumet, om möjligt med samma personer som deltagit i uppdragets styrgrupp för att säkra kontinuitet.

Ansvar för att:

- säkra utformning, genomförande och uppföljning av den långsiktiga planen
- säkerställa att förvaltning, utveckling och nyttjande av Infrastrukturen utgår från reella behov och en behovsbild för hela offentlig sektor
- säkra att identifierade risker hanteras
- bidra till att tillräckliga resurser med rätt kompetens bidrar i arbetet.

Samordningsforum Operativ nivå

Planeringshorisont: 0-6 månader

På operativ nivå finns behov av flera samordningsforum utifrån olika syften. Det kan exempelvis vara forum utifrån byggblock, grunddatadomäner eller för samordning av kompetensområden. Forumen kan vara en plats att säkra interoperabilitet, kravuppfyllnad, samt lösa ut gemensamma frågor tillsammans med kompetensområden. Mängden forum kommer successivt utökas och bedöms initialt att vara ett fåtal.

Fokus för de operativa forumen skiftar beroende på de olika syften som beskrivs ovan. Ett gemensamt fokus blir genomgående att ta fram och bereda underlag som sedan lyfts till det taktiska och/eller strategiska forumen.

Utpekat ansvar för ett operativt forum kommer behöva utformas utifrån vilka operativa forum som etableras.

Deltagare i de operativa forumen kommer skifta utifrån respektive forums syfte. Deltagarna kan komma från olika delar av offentlig sektor och i vissa fall kanske även från privat sektor.

4.1.4 Samverkan

Samverkan är en förutsättning och möjliggörare för att gemensamt kunna utveckla, förvalta och nyttja Infrastrukturen på ett effektivt sätt. Samverkan ska ske såväl inom som utanför Infrastrukturen, på olika nivå och med organisationer av olika typ (myndighet, kommun, region och i den mån lämpligt även privata)

Samverkan bidrar bland annat till att:

- förankra Infrastrukturens målbild, roll och funktion
- säkerställa att behovsbilden speglar det behov som finns inom offentlig sektor och därmed bidrar till den långsiktiga planen
- fördelning av ansvar för olika delar inom Infrastrukturen (exempelvis byggblock och grunddatadomäner).

För att säkra att samverkan sker där den behövs, med de som berörs, har ansvaret att samverka skrivits in i centrala rollbeskrivningar för olika organisationer (infrastrukturansvarig, byggblocks- och grunddatadomänansvarig samt kompetensområdesansvarig) kopplade till Infrastrukturen.

Samverkan kommer att behövas på strategisk, taktisk och operativ nivå. Samverkan behövs också för att säkra ett brett engagemang inom offentlig sektor, där såväl statliga myndigheter som kommuner och regioner är engagerade.

Hur samverkan kring Infrastrukturen utformas kommer att utvecklas över tid. Genom att placera ett ansvar hos de centrala rollerna inom Infrastrukturen säkras att de, utifrån ett beskrivet ansvarsområde, etablerar de former av samverkan som är mest gynnsamma utifrån det rådande behovet. Infrastrukturansvarig kommer där till säkra att samverkan bedrivs utifrån ett helhetsperspektiv.

4.1.5 Utforskande utveckling

Uppdelningen av den utforskande utvecklingen (utveckling där kunskap skapas, behov insamlas och bekräftas samt krav börjar formuleras) från den mer traditionella utvecklingen och förvaltningen syftar till att mer flexibelt kunna starta och finansiera dessa insatser. Detta då utvecklingen och förvaltningen av exempelvis ett byggblock eller en grunddatadomän kräver ett mer långsiktigt ansvar och finansiering. Underlag för att initiera utforskande utveckling kan inkomma till infrastrukturansvarig från olika håll (från långsiktig plan, från olika former av samverkan, från enskild aktör), oavsett källa ska det med tydlighet framgå att det finns ett förvaltningsgemensamt behov som behöver utredas

närmare. Att avgöra om detta underlag är tillräckligt och om det i så fall är prioriterat sker i processen *Klassificera och prioritera idékandidater* (se underlag⁷¹).

I den utforskande utvecklingen kring exempelvis nya byggblock eller grunddatadomäner ska den utforskande utvecklingen analysera vilka rättsliga förutsättningar en ansvarig för byggblocket eller grunddatadomänen behöver samt hur finansieringsbehoven ser ut. I analysen behöver även förtydligas om den tilltänkte byggblocks- eller grunddatadomänansvarige redan i dagsläget har rättsliga förutsättningar eller om ett utökat ansvar behöver definieras.

Det är infrastrukturansvarig som tar beslut om att initiera utforskande utveckling och i detta beslut utser en ansvarig aktör att agera som ansvarig för arbetet. Resultatet från den utforskande utvecklingen blir sedan beslutsunderlag för den infrastrukturansvarige för att ta beslut gällande exempelvis att etablera ett nytt byggblock. Den rättsliga och finansiella analysen blir dessutom centrala underlag för den rekommendation infrastrukturansvarig gör till Regeringen i de fall den föreslagna myndigheten behöver ett utökat ansvar. I övriga fall kan infrastrukturansvarig ta dessa beslut.

Den utforskande utvecklingen sker under utvecklingsfaserna *Idé* samt *Analys och Krav*.

4.1.6 Utveckling och förvaltning

Utveckling och förvaltning av Infrastrukturen fokuserar på tre olika områden. Det är utveckling av de olika byggblocken, grunddatadomänerna samt styrmodellen och styrningen av Infrastrukturen. Utveckling och förvaltning sker under utvecklingsfaserna *Utveckling*, *Införande* och *Förvaltning*

Utvecklingen och förvaltningen är till sin natur mer långsiktig än den utforskande utvecklingen och kräver därför ett tydligare ansvar och tydliga befogenheter för att utföras. Det är därför viktigt att de organisatoriska förutsättningarna (se 4.4 nedan) säkras för den myndighet som utses som ansvarig.

Viktiga roller inom utveckling och förvaltning av Infrastrukturen är byggblocksansvarig, grunddatadomänansvarig samt grunddataproducent.

Byggblocksansvarig är den aktör som är ansvarig för utveckling och förvaltning av ett tilldelat byggblock. Byggblocksansvarig ansvarar för att styra och organisera arbetet inom byggblocket, samt att samverka med relevanta aktörer (inom och utanför Infrastrukturen) för byggblockets räkning.

Grunddatadomänansvarig är den aktör som är ansvarig för utveckling och förvaltning av en tilldelad grunddatadomän. Grunddatadomänansvarig ansvarar för att styra och organisera arbetet inom grunddatadomänen, samt att samverka med relevanta aktörer (inom och utanför Infrastrukturen). Grunddatadomänansvarig ansvarar dessutom för att tillgängliggöra och tillhandahålla grunddatadomänens nationella grunddata.

Grunddataproducent är en aktör som tillgängliggör och tillhandahåller nationella grunddata genom en eller flera grunddatadomäner. Grunddataproducenten ansvarar för att delta i samverkan, utveckling och förvaltning inom grunddatadomänen, samt att samverka med andra relevanta aktörer (inom och utanför) Infrastrukturen.

Ytterligare information kring dessa roller finns i underlaget innehållande Infrastrukturens rollbeskrivningar⁷²

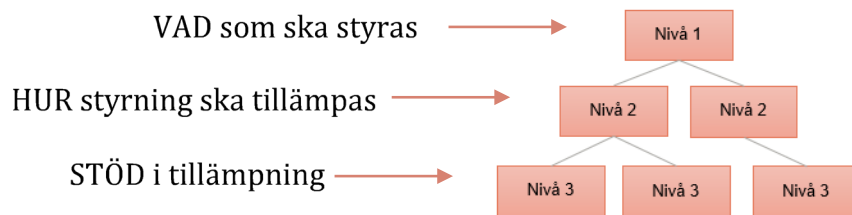
4.2 Styrande dokument inom Infrastrukturen

Styrningen av Infrastrukturen finns dokumenterad i olika typer av styrande och stödjande dokument. För att säkra styrningens ändamålsenlighet förankras den inom relevanta forum och med relevanta roller inför beslutet. De olika nivåer av styrande dokument som beskrivs nedan är styrning som gäller inom Infrastrukturen (att likna vid policys och riktlinjer som utformas för styrning inom en myndighet). För delar av Infrastrukturen kan aktörer få föreskriftsrätt inom sitt ansvarsområde. Det är regeringen som beslutar om föreskriftsrätt.

4.2.1 Beslutsansvar för styrande dokument

Styrningen av Infrastrukturen finns dokumenterad i olika typer av styrande och stödjande dokument. För att få spårbarhet mellan olika styrdokument beskrivs dessa i en dokumenthierarki som anger hur olika dokumenttyper förhåller sig till varandra.

Dokument på nivå 1 är styrdokument som svarar på frågan VAD som ska styras. Det är ofta korta och kärnfulla dokument med fokus på att sätta ramar inom ett specifikt område som styrningen ska omfatta. Styrande dokument på nivå 1 utformas av infrastrukturansvarig eller kompetensområdesansvarig och beslutas alltid av infrastrukturansvarig oavsett vem som utformat det. I respektive styrdokument på nivå 1 ska styrningens ram/omfattning, samt vilka roller som har rätt att ta fram styrdokument på nivå 2 beskrivas.

Figur 4 Dokumenthierarki för styrande och stödjande dokument inom Infrastrukturen

Dokument på nivå 2 är styrdokument med ett tydligare HUR-fokus, som beskriver hur styrningen på nivå 1 ska tolkas och tillämpas. Om exempelvis ett dokument på nivå 1 gällande informationssäkerhet beskriver att riskanalys ska genomföras vid vissa tillfällen, så kan dokument på nivå 2 reglera hur detta ska genomföras.

Dokument på nivå 2 kan utformas av infrastrukturansvarig, kompetensområdesansvarig eller av byggblocks-/grunddatadomänansvarig. Den som utformar dokument på nivå 2 har också rätt att fatta beslut om dokumentet.

Dokument på nivå 3 är stödjande dokument som syftar till att stödja efterlevnad av den styrning som beskrivs på nivå 1 och nivå 2. De stödjande dokumenten kan innehålla till exempel metodstöd, mallar och checklistor. Dokument på nivå 3 kan tas fram av den som utformat styrdokument på nivå 2.

För att säkra att styrningen som utformas inom de olika kompetensområdena harmoniserar med varandra och inte krockar sinsemellan ska alla styrande dokument som utformas föredras i det tvärfunktionella kompetensforumet (där samtliga kompetensområdesansvariga deltar). Efter denna föredragning så kan infrastrukturansvarig (för dokument på nivå 1) eller ansvarig för det aktuella kompetensområdet (för dokument på nivå 2) fatta beslut om det utformade styrdokumentet.

4.3 Processer för utveckling av Infrastruktur

Som ett led i att skapa organisatoriska förutsättningar att fortsätta arbetet kring Infrastrukturen efter uppdragets leverans har ett antal processer identifierats. Processerna har strukturerats upp i en processkarta utifrån tre huvudprocesser (Styrprocesser, Utvecklings- och förvaltningsprocesser samt Stödprocesser).

För att säkra övergången från uppdrag till löpande verksamhet kring arbetet med att utveckla Infrastrukturen har de processer med störst betydelse i ett initialt skede prioriterats gällande beskrivning och etablering.

Processer som prioriterats i ett första skede är relevanta beslutsprocesser, processer kopplade till att genomföra utforskande utveckling samt process för genomförande av strategisk planering. I nästa steg kommer exempelvis processer som kopplas till de då etablerade kompetensområdena samt process för uppföljning och rapportering beskrivas.

Mer information om processkartan, processerna och deras beskrivningar finns i underlaget⁷³.

4.4 Organisatoriska förutsättningar

I uppdraget framgår att organisatoriska förutsättningar ska finnas på plats för det fortsätta arbetet i myndigheternas ordinarie verksamhet. I uppdraget har de organisatoriska förutsättningarna tydliggjorts genom att dela in dessa i att antingen vara rättsliga, finansiella, strukturella eller traditionellt organisatoriska förutsättningar. För att säkra dessa förutsättningar har processbeskrivningar, rollbeskrivningar, finansieringsmodell samt det rättsliga arbetets författningsförslag tagits fram. Det som inte finns beskrivet i detta dokument handlar om de interna förutsättningar som respektive organisation behöver ta ansvar för och identifiera utifrån sin roll och ansvar.

De organisatoriska förutsättningarna är något som kommer att behöva utvecklas löpande. Det som säkras inom uppdraget handlar om att de ska vara tillräckliga, om än inte fullständiga, för att fortsätta arbetet efter uppdragets slut. Arbetet att utveckla förutsättningarna kommer därefter fortsätta i den löpande verksamheten kring Infrastrukturen.

Mer information gällande de olika typerna av organisatoriska förutsättningar går att finna i underlaget⁷⁴.

5 Rättsliga förutsättningar

Avsnittet redogörs för myndigheternas rättsliga överväganden om de frågor som behöver belysas utifrån förslagen i denna delredovisning; att ta fram en struktur där myndigheterna tillsammans kan hantera analys, utveckling, kravställning och förvaltning av Infrastrukturen, samt rättsliga förutsättningar för myndigheterna att utföra arbetet⁷⁵. Avsnittet innehåller också ett förslag på en statlig utredning

5.1 Regeringsuppdraget om en förvaltningsgemensam digital infrastruktur

De regelförslag som lämnas tillsammans med denna delredovisning syftar till att ge stöd för det arbete som de deltagande myndigheterna har sett är nödvändigt för ett fortsatt effektivt och säkert samarbete kring informationsutbyte. I väntan på att regeringen beslutas om nya regleringar, utifrån de författningsförslag som lämnas in, har de deltagande myndigheterna sett till att ha ett stöd för det fortsatta arbete som behöver utföras. Myndigheterna i uppdraget har bedömt att arbetet med etableringen av Infrastrukturen kan fortsätta utan avbrott tack vare förlängningen av uppdraget.

Tiden för förlängning valdes med utgångspunkt i att regeringen skulle hinna bereda och besluta de nödvändiga författningsändringar som föreslås i bilaga till denna delredovisning, för att ge förutsättningar för det fortsatta arbetet med Infrastrukturen.

5.2 Förordning för att reglera infrastrukturen

5.2.1 En förordning för att stödja förslagen i delredovisningen

För att ge rättsligt stöd till myndigheternas förslag i denna delredovisning har ett förordningsförslag tagits fram⁷⁶. Det aktuella förslaget bedöms ligga inom regeringens normgivningskompetens.

5.2.2 Rättsligt stöd för samverkan

De deltagande myndigheternas förslag går ut på att arbetet med Infrastrukturen ska drivas genom samverkan. Förordningen syftar därför till att ge en rättslig grund för samverkansarbetet.

De deltagande myndigheternas bedömning är att det rättsliga stödet för deltagande i samverkan kring Infrastrukturen behöver tydliggöras. Idag finns det en generell samverkansskyldighet för myndigheter i 8 § förvaltningslagen. Avtal och överenskommelser som ingås med stöd av denna bestämmelse får dock inte gå utöver respektive myndighets verksamhetsområde. För att säkerställa att alla statliga myndigheter har möjlighet att bidra i arbetet med Infrastrukturen föreslås därför en generell rätt att samverka i frågor om Infrastrukturen.

Utöver den generella rätten att samverka regleras även skyldigheten att samverka med andra aktörer för de myndigheter som har ett ansvar inom Infrastrukturen. Syftet med de reglerna är att säkra ett allsidigt perspektiv på Infrastrukturens utveckling och genomförande, samt att ge möjlighet för kommuner, organisationer och andra att delta i arbetet. Ett särskilt utpekande görs av ansvaret att samverka avseende frågor om informationssäkerhet och informationshantering eftersom infrastrukturens funktionalitet i många delar förutsätter att deltagande aktörer uppfyller gemensamt satta regelverk. På så sätt poängteras informationssäkerhetsansvaret kopplat till Infrastrukturen som helhet, respektive för varje byggblock.

5.2.3 Ansvar inom Infrastrukturen

Ansvaret regleras på en generell nivå för infrastrukturansvarig och byggblocksansvarig. Nivån avser att reglera vad ansvaret innebär och gränserna för respektive ansvar. En myndighet är självständig i sin verksamhet och ansvarar inför regeringen. Myndigheterna inom uppdraget bedömer därför att det är nödvändigt att regeringen ger en generell anvisning i förordningen om hur den förväntar sig att en myndighet som ansvarar för en del av Infrastrukturen ska utöva sitt ansvar. Den föreslagna regleringen syftar bland annat till att beskriva relationen mellan förvaltningen av en funktion och den långsiktiga planen för Infrastrukturen, att utvecklingen av funktionen ska göras i enlighet med planen för Infrastrukturen.

Genom att infrastrukturansvarig och byggblocksansvarig har ett samordningsansvar inom sina respektive ansvarsområden kommer de att behöva

säkerställa att struktur och funktioner fungerar enligt plan, samtidigt som de ansvarar för att samverkan fungerar på respektive nivå.

När enskilda myndigheter tar på sig ett ansvar för byggblock inom Infrastrukturen kommer det att behövas rättsliga analyser för att avgöra om ansvaret för ett byggblock ligger inom myndighetens kompetens eller inte. De gånger ett byggblock ryms inom en myndighets befintliga uppdrag behöver regeringen inte fatta beslut om något särskilt mandat för att ge myndigheten rätt att arbeta med ett byggblock. De gånger byggblocket inte ryms inom befintligt mandat kommer regeringen att behöva fatta beslut om att utvidga en myndighets mandat. Myndigheterna inom regeringsuppdraget tar inte ställning till hur regeringens beslut bör komma till uttryck, om det ska vara i en byggblocksansvarig myndighets instruktion eller på annat sätt.

I den föreslagna förordningen framgår varken vilka funktioner som utgör byggblock inom infrastrukturen eller vilken myndighet som har ansvaret för dessa. Anledningen till det är att regeringen i så fall skulle behöva besluta om förordningsändringar även avseende byggblock för vilka ett ansvar inte behöver beslutas av regeringen. För att ge en tydlig bild av innehållet i Infrastrukturen föreslås istället att DIGG får en skyldighet att föra en förteckning över ingående byggblock.

5.2.4 Frivillighet eller tvingande deltagande och användning

Frågan om huruvida deltagandet i arbetet med Infrastrukturen, samt användningen av densamma ska bygga på frivillighet eller vara tvingande är utmanande i dagsläget. Myndigheterna i uppdraget ser att det kan behöva vara olika över den tid som Infrastrukturen utvecklas. Innan exempelvis byggblock finns etablerade är det svårt att göra användandet tvingande. Det är dock viktigt att skapa en inriktning kring om Infrastrukturen etableras för frivillig eller tvingande användning. Vad gäller arbetet med utveckling, utredning och kompetensbyggande behövs resurser och myndigheter som tar ansvar för utvecklingen.

Dessa överväganden påverkar hur bestämmelser i förordningen kan utformas. Den enda myndighet som pekas ut i den föreslagna förordningen är DIGG, som föreslås få ett övergripande samordningsansvar för Infrastrukturen. Det föreslås dock en bestämmelse om ett generellt ansvar för myndigheter under regeringen att främja användningen av Infrastrukturen, dels för att uppväga det ansvar som

åläggs DIGG samt dels för att markera att Infrastrukturen är ett gemensamt intresse och ansvar för flera. Denna bestämmelse kan fungera styrande, om myndigheter upplever en förväntan att bidra i samverkansarbetet eller att använda de funktioner som utvecklas inom Infrastrukturen. Samtidigt riskerar en sådan bestämmelse att upplevas vag och oprecis i vad myndigheter ska göra för att uppfylla kravet i bestämmelsen.

5.2.5 Begrepp i förordningen

I denna delredovisning och andra bilagor och underlag används begrepp som är unika för Infrastrukturen, såsom byggblock, byggblocksansvarig och infrastrukturansvarig. I förordningen används inte sådana begrepp så långt det är möjligt. Anledningen till det är att begreppen inte har upplevts vara helt utvecklade, varvid det kan vara olämpligt att slå fast dem i förordningstext. Begreppet byggblock har i förordningen beskrivits som funktioner inom Infrastrukturen. Det innebär att istället för att reglera ansvaret för ”byggblocksansvarig”, så regleras ansvar för den som ansvarar för en funktion inom Infrastrukturen.

5.2.6 Inget behov av att reglera finansiering i dagsläget

Av uppdragsbeskrivningen framgick att myndigheterna i uppdraget vid behov skulle föreslå eventuella avgiftsbemyndiganden. Utifrån det aktuella finansieringsförslaget i denna delredovisning finns dock inget sådant behov. Se vidare kapitel 6, nedan, för resonemang och förslag för hur utveckling, förvaltning och användning av Infrastrukturen kan finansieras.

Om delar av Infrastrukturen i framtiden ska finansieras genom avgifter kommer det däremot att vara nödvändigt att analysera om avgiftsförordningens regler räcker till. Det befintliga författningsstödet kan i framtiden behöva kompletteras med särskilda regler om avgiftsbemyndigande och avgiftsberäkning.

5.2.7 Återrapportering

Av delredovisningens rollbeskrivning framgår att infrastrukturansvarig ska följa upp och redovisa vissa omständigheter kring Infrastrukturen till regeringen. För att regeringen ska kunna kräva en återrapportering som går utöver den ordinarie redovisningsskyldigheten för myndigheter, föreslås en särskild bestämmelse om detta. Vidare föreslås att DIGG ska ha rätt att begära in information från andra myndigheter gällande resultat rörande Infrastrukturen. Den senare bestämmelsen

föreslås för att DIGG inte ska riskera att sakna underlag för den återrapportering och planering som myndigheten är ålagd att göra.

5.3 Överenskommelse om samverkan

Olika regleringsnivåer lämpar sig för olika situationer. Samtidigt som vissa delar av Infrastrukturen bör regleras på hög nivå (minst genom förordning, eventuellt genom lag) så rör vissa delar av det förslag som myndigheterna har tagit fram mycket konkreta åtgärder som vanligen inte författningsregleras, inte ens genom föreskrifter.

Då utgångspunkten är att myndigheter ska kunna delta i arbetet med Infrastrukturen på frivillig basis, är en föreskriftsreglering av arbetsformer och styrsätt inte lämplig. För att reglera arbetet på en konkret nivå kommer det istället att krävas en överenskommelse mellan myndigheterna, bland annat för att slå fast de detaljerade förutsättningarna för samarbete såsom vilka förväntningar det finns mellan deltagande myndigheter om samverkan och följsamhet till gemensamma ställningstaganden. Detta innebär att arbetet med Infrastrukturen på övergripande nivå kommer att styras genom den föreslagna förordningen och på en mer konkret nivå genom en överenskommelse mellan myndigheterna. Ett arbete med att ta fram en överenskommelse för Infrastrukturen har därför påbörjats.

Om denna ordning inte visar sig tillräcklig för att åstadkomma utveckling och användning av Infrastrukturen behöver det utredas vilken ytterligare reglering som krävs.

5.4 Rättsliga förutsättningar för byggblock

Inom ramen för regeringsuppdraget pågår arbete med flera byggblock. Olika myndigheter har tagit ansvar för olika byggblock och bedriver analys- eller utvecklingsarbete, beroende på hur långt arbetet med byggblocket har kommit. De rättsliga förutsättningarna för olika byggblock utreds av den byggblocksansvariga myndigheten, inom ramen för arbetet med respektive byggblock.

Rättsutredningarna för byggblock dokumenteras hos respektive myndighet. I delredovisningens underlag om de olika byggblocken finns beskrivningar av de rättsliga frågor som har aktualiserats för respektive byggblock. Frågor som beskrivs är bland annat om myndigheten har rättslig kompetens att arbeta med byggblocket, vilka villkor som kommer att behövas för att reglera användningen av byggblocket eller vilka personuppgiftsbehandlingar som är möjliga.

Grunderna för kompetensen att hantera ett byggblock kan regleras på olika sätt och för några byggblock finns redan denna förutsättning reglerad. Det lämnas inte något enhetligt förslag på reglering av kompetensen att utveckla och förvalta enskilda byggblock. Orsaken till att det inte föreslås en uppräkningslista av byggblock och respektive ansvarig myndighet i den föreslagna förordningen är att det inte bedöms vara nödvändigt att reglera hanteringen av alla byggblock. Detta beror i sin tur på att ansvaret för några byggblock redan framgår av en myndighets instruktion eller av specialförfattning. Dessa resonemang beskrivs utförligare i författningspromemorian.

Vidare kommer de rättsliga analyserna av byggblocken framöver att leda till att behov av regeländringar identifieras, till exempel gällande finansiering, reglering av personuppgiftsansvar och informationshantering. Det lämnas dock inga regelförslag kopplade till byggblocken i denna delredovisning. Det beror på att en del byggblock inte har kommit så långt i sitt analysarbete att det finns underlag för ett regeländringsförslag, samt att arbetet med andra byggblock inte medför några behov av ändrade regler, utan att byggblocken kan genomdrivas inom ramen för gällande rätt.

Ett exempel är arbetet med e-ID för medarbetare i byggblocket Identitet, som väcker många olika rättsliga frågor - såsom om arbetsgivaren har rätt att kräva att den anställde använder ett visst e-ID i tjänsten och vilka möjligheter det finns att erbjuda en viss avtalskonstruktion för de som deltar i hanteringen av e-legitimationerna. Efter genomförda utredningar har man bedömt att den föreslagna lösningen är möjlig att genomföra utan regeländringar. Själva kompetensfrågan är också löst då man anser att det ligger inom DIGG:s befintliga uppdrag att hantera tillgången till denna typ av elektronisk identifiering. En jämförelse kan göras med byggblocket Mina ombud. De hittillsvarande analyserna pekar på att det kommer att krävas en förordningsändring för att Bolagsverket ska kunna fortsätta arbetet med att utveckla byggblocket, samt att det kan behövas nya regleringar för att möjliggöra den planerade informationsöverföringen.

5.5 Förslag om statlig utredning

För att nå full effekt av Infrastrukturen behövs en styrning av Infrastrukturen som omfattar hela den offentliga förvaltningen. För att kunna styra Infrastrukturen, för hela den offentliga förvaltningen, behöver regleringen lyftas upp i normhierarkin till lagstiftningsnivå. Precis som i delredovisningen om grunddata lämnar myndigheterna i uppdraget därför ett förslag i författningspromemorian om att

regeringen ska tillsätta en statlig utredning för att behandla den övergripande rättsliga styrningen av Infrastrukturen och därtill hörande frågor om personuppgiftsansvar, sekretessregleringar med mera. Myndigheterna i uppdraget lämnar inte några sådana förslag själva i denna delredovisning, dels eftersom det bedöms ligga utanför uppdraget, dels eftersom ett sådant förslag kräver principiella rättsliga överväganden som bör göras inom ramen för en statlig utredning. De förslag som ges bedöms dock kunna skapa förutsättningar att fortsätta arbetet med Infrastrukturen och grunddata parallellt med en statlig utredning.

6 Finansiering av Infrastrukturen

Utvecklingen, förvaltningen, styrning och användningen av infrastrukturen behöver finansiering. Det finns flera olika finansieringsformer var av några är mer lämpliga och en rekommenderas.

Inom ramen för uppdraget ska myndigheterna ta fram en varaktig och säker struktur för Infrastrukturen. En viktig del i strukturen är hur arbetet ska finansieras. Myndigheternas utgångspunkt har varit att föreslå finansieringslösningar som kan vara flexibla över tid.

Enligt uppdraget ska frågor som rör avgifter samordnas med uppdraget till Ekonomistyrningsverket (ESV) att lämna förslag till en kostnadseffektiv och hållbar utveckling av digital infrastruktur (dnr I2019//DF)⁷⁷. Myndigheterna har i frågor som rör finansiering genomfört ett flertal möten med ESV. Myndigheterna svarar för innehåll, slutsatser och förslag i denna delredovisning.

Hur kommuner, regioner, kommunala företag med flera ska delta i finansieringen av den digitala infrastrukturen behandlas inte i denna delredovisning. Däremot finns frågor om finansiering med i 2020/02241/DF ”Uppdrag att genomföra en analys om förutsättningar för kommuners och regioners deltagande i den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen” som regeringen uppdragit åt DIGG i samverkan med SKR.

6.1 Den digitala infrastrukturen kopplat till styrning och finansiering

Infrastrukturen omfattar förvaltningsgemensamma digitala funktioner som utvecklas för att stödja digitaliseringen av förvaltningen som helhet, det vill säga att de ska tillhandahållas till en bred grupp aktörer inom den offentliga sektorn eller till enskilda.

Infrastrukturen består både av investeringar i form tekniska leveranser (immateriell anläggningstillgång) och standarder, regelverk, ramverk och andra nödvändiga förutsättningar att förhålla sig till för att upprätthålla Infrastrukturen. Dessutom behövs en sammanhållen och långsiktig styrning, planering och

uppföljning. Endast en del av Infrastrukturen kan betraktas som en immateriell anläggningstillgång som, i de flesta fall, ska lånefinansieras. För övriga delar av Infrastrukturen tas kostnaden direkt.

Infrastrukturen kan jämföras med andra grundläggande infrastrukturella investeringar såsom till exempel vägar och järnvägar. I dessa fall finansieras anläggningstillgångarna med anslag i takt med att tillgången upparbetas (sambhällsinvesteringar). Detta skriver också ESV i sin rapport 2020:23 Styrning och finansiering av förvaltningsgemensam digital infrastruktur.

Att styra och klassificera investeringar i Infrastrukturen som övriga samhällsinvesteringar ger riksdag och regering möjlighet att utöva en mer strategisk styrning och uppföljning av statens investeringar. En förstärkt styrning och uppföljning kan bidra till en ökad digitaliseringstakt inom offentlig förvaltning. En sammanhållen långsiktig strategisk plan för Infrastrukturen bör vara ett led i att uppnå de mål som regeringen har satt upp för digitaliseringen av den offentliga sektorn.

6.2 Finansieringsformer – för och nackdelar

I uppdragets arbete har flera finansieringsalternativ identifierats. Dessa är avgifter, bidrag, omfördelning av anslag inom staten eller anslagsökning via reformutrymmet.

Att finansiera Infrastrukturen med stöd av bidrag skulle kunna vara intressant under vissa faser av utvecklingen, liksom anslagsökning inom reformutrymmet. Dessa täcker dock inte behovet av en långsiktig finansiering av Infrastrukturen.

De deltagande myndigheterna konstaterar därför att det finns främst två alternativ att välja mellan för en långsiktig finansiering, avgiftsuttag eller omfördelning av anslagsmedel från alla myndigheter.

6.2.1 Avgifter

Att den som använder en förvaltningsgemensam tjänst också betalar för det kan vara rimligt. Detta kan ske med avgifter som baseras på användningen (transaktionsbaserad) eller med en avgift för viss tidsperiod (prenumeration). En transaktionsbaserad avgift är lämplig när kostnaden ökar med en ökad användning, vilket därmed medför en hög flexibilitet i finansieringen. Det innebär också att den som använder tjänsten bestämmer hur stor användningen ska vara utifrån sina ekonomiska ramar. En sådan avgift riskerar hämma användningen,

vilket är kontraproduktivt mot syftet att uppnå ett högt nyttjande av Infrastrukturen.

En avgift som inte är kopplad till användningsnivån, exempelvis en fast årlig avgift är lämplig när kostnader för tjänsten inte ökar med en ökad användning. En sådan avgift är enkel att beräkna och är förutsägbar för den som nyttjar den. Det senare skulle vid ett avgiftsuttag kunna passa utifrån de digitala tjänsternas art. En risk finns dock att storleken på avgiften kan innebära att det blir en tröskel för nya aktörer att ansluta och använda Infrastrukturen.

Byggblockens art, utvecklingstid och tid innan nyttoeffekter uppnås talar emot ett avgiftsuttag. Skälen häremot är följande:

- I de fall byggblocken inte är tekniska leveranser utan ramverk att förhålla sig till, kommer en avgift för att få tillgång till dessa motverka viljan att använda dem. Exempel på ett ramverk är byggblocken API-hantering och metadatahantering.
- De tekniska leveranser som består av en digital tjänst kan behöva tid att uppnå full funktionalitet vilket kan medföra att anslutning av konsumenter kommer att ta tid. Det skulle inledningsvis kunna medföra att få aktörer skulle behöva betala för ännu ej fullt utvecklad funktionalitet. De deltagande myndigheterna bedömer att detta kan motverka viljan att använda tjänsterna. Som exempel kan Digital Post lyftas fram, det är en lösning som nu är åtta år och ännu inte har nått sin fulla potential, på grund av ovanstående.
- En myndighets vilja att åta sig ett byggblocks- eller grunddatadomänansvar har stort beroende till att kostnadstäckning garanteras långsiktigt. En identifierad risk vid avgiftsfinansiering är att en låg initial anslutningsgrad kan komma att innebära ett underskott hos ansvarig myndighet under en tid fram till dess att tillräcklig anslutning har uppnåtts.
- Flera av nyttorna från implementerade byggblock och grunddatadomäner kommer att uppstå utanför den offentliga förvaltningen vilket innebär att kostnaderna inte hämtas hem inom verksamheten för ansvarig myndighet.
- När det gäller användningen av både nationella grunddata och öppna data är ambitionen att den ska vara avgiftsfri för slutanvändaren. Detta innebär att en avgift även kan komma att påverka användningen i negativ riktning myndigheter emellan.

- En avgiftsmodell är administrativt betungande att ta fram och underhålla över tid för att säkerställa full kostnadstäckning.

I de fall Infrastrukturen är i form av en digital tjänst kan avgiftsfinansiering vara ett möjligt alternativ, när tjänsten är fullt utvecklad och driftmässigt stabil.

6.2.2 Anslag

ESV uttrycker i rapporten (2020:23) *Styrning och finansiering av förvaltningsgemensam digital infrastruktur* att anslag är huvudregeln för att finansiera statlig verksamhet och bör därför alltid övervägas som ett förstahandsalternativ. Anslagsfinansiering kan skapa bättre förutsättningar för att hantera förvaltningsgemensamma digitala tjänster på ett långsiktigt och stabilt sätt. Det i sin tur ökar även möjligheterna och incitamenten för att dessa tjänster ska användas på ett sådant sätt som är avsett. ESV skriver vidare i samma rapport att riksdagens och regeringens möjligheter till styrning utökas med anslagsfinansiering, då de kan bestämma ambitionsnivån för olika investeringar och verksamheter.

Enligt ESV finns det situationer där anslagsfinansiering är mest lämplig. Exempelvis när det är svårt att identifiera den tjänst eller den målgrupp som ska betala för tjänsten eller när det är tydligt att ett avgiftsuttag skulle få icke önskvärd eller en hämmande effekt på efterfrågan. I föregående avsnitt presenterat en rad faktorer där en sådan risk föreligger.

Ett bra sätt för att främja och öka incitamenten för förvaltningsgemensamma verksamhetsinvesteringar är att en myndighet får ett bidrag från ett särskilt anslag i de fall en förvaltningsgemensam tillgång behövs men som inte naturligt faller in i någon enskild myndighetsuppgift, utan är mer att betrakta som gemensamma grundförutsättningar. Det innebär också att det skulle vara enklare att ta på sig ett byggblocks- eller grunddatadomänansvar. Investeringskostnaderna kan täckas genom bidrag via det anslag som disponeras av infrastrukturansvarig eller genom en permanent omdisponering av anslagsmedel direkt till den ansvarige myndigheten.

En identifierad risk med anslagsfinansiering är att det kan vara svårt för myndigheten att hantera avvikelser vid utveckling inom ramen för ett anslag eftersom anslagen är ettåriga.

En fördel med att finansiera en investering, i detta fall en immateriell anläggningstillgång, direkt via anslag, och inte via lån, är att om ett projekt inte kan fullföljas och tillgången inte kan tas i bruk, så är investeringen redan finansierad. Det ger därmed säkrare planeringsförutsättningar och risken minskar för en stor framtida engångskostnad. Finansiering av dessa anläggningstillgångar via anslag och inte med lån, påverkar redovisningen hos myndigheterna eftersom myndigheterna kan komma att behöva hantera olika investeringar på olika sätt.

6.3 Ställningstagande och rekommendation

Det har varit svårt att sätta de exakta finansieringslösningarna i detta skede av arbetet då strukturen och styrningen behöver etableras först. Då arbetet med att sätta strukturen fortfarande är i sin början kommer det att finnas ett fortsatt behov av att utvärdera olika modeller för finansiering. Det är rimligt att anta att finansieringen kan behöva hanteras på olika sätt över tid.

Uppdragets deltagande myndigheter kan konstatera att en finansiering av den digitala infrastrukturen och grunddata med avgifter i många fall motverkar en användning av och anslutning till Infrastrukturen och nyttjande av grunddata.

Om en avgiftsfinansiering ska vara aktuellt förordar deltagande myndigheter en modell som är frikopplad från användningen, det vill säga är inte transaktionsbaserad, för att inte motverka syftet med Infrastrukturen som bland annat är en ökad grad av användning.

Sammantaget gör myndigheter i uppdraget ställningstagandet att Infrastrukturen bör finansieras genom anslag. Anslagsfinansiering skapar bättre förutsättningar för att hantera förvaltningsgemensamma digitala tjänster på ett långsiktigt och stabilt sätt. Det i sin tur ökar även möjligheterna och incitamenten för att dessa tjänster ska användas på ett sådant sätt som är avsett. En förstärkt styrning och uppföljning tror deltagande myndigheter också kan bidra till en ökad digitaliseringstakt inom offentlig förvaltning.

Anslaget kan tillföras genom en omfördelning av anslag inom staten. Myndigheterna i uppdraget ställer sig bakom att bidra i en sådan lösning, men anser att omfördelningen ska göras för alla statliga myndigheter som en procentsats baserad på myndighetens förvaltningsanslag alternativt annan lämplig fördelningsnyckel. Ett beslut om omfördelning bör omfatta ett antal år framåt för att minska arbetsbördan för denna lösning. Myndigheterna i uppdraget ser också

positivt på att omfördela medel från satsningar på innovationsprogram till nödvändig utveckling inom digital infrastruktur.

Myndigheterna i uppdraget ser positivt på att regeringen kommande år avsätter medel i ett särskilt anslag för Infrastrukturen. Infrastrukturansvarig har dispositionsrätt till anslaget för att finansiera utveckling och förvaltning för förvaltningsgemensam digital infrastruktur. Detta anslag kan infrastrukturansvarig fördela till andra genom bidrag. I förslaget, som beskrivs närmare i nästa avsnitt, ska bidrag främst ges i tidiga utvecklingsfaser när byggblocks- och grunddatadomänansvarig ännu inte fastslagits.

Myndigheterna i uppdraget ser positivt på om Infrastrukturen jämföras med andra grundläggande infrastrukturella investeringar såsom till exempel vägar och järnvägar. Att styra och klassificera investeringar i Infrastrukturen som övriga samhällsinvesteringar ger riksdag och regering möjlighet till en förstärkt styrning och uppföljning, vilket kan bidra till en ökad digitaliseringstakt inom offentlig förvaltning. Myndigheterna i uppdraget ser också positivt på möjligheten att kunna se samlat på Infrastrukturen och därmed kunna ha samma klassificering (samhällsinvestering) och samma princip om finansiering av de förvaltningsgemensamma tillgångarna.

Myndigheterna i uppdragen avser att under 2021 fortsatt se över sina investeringar inom ramen för informationsutbyte- och grunddatauppdragen och därmed skapa förutsättningar för en långsiktigt strategisk plan, som sedan samlat kan omfatta digitala förvaltningsgemensamma investeringar för alla myndigheter. I detta arbete behövs en fortsatt dialog med regeringen och Ekonomistyrningsverkets (ESV).

6.3.1 Fördelning av anslagsmedel till olika roller och utvecklingsfaser

En utveckling av Infrastrukturen innebär ett arbete i flera utvecklingsfaser som behöver finansieras. Till alla faser behövs en sammanhållen och långsiktig styrning, planering och uppföljning.

Vid fördelning av medel har de deltagande myndigheterna utgått från dess samlade ställningstagande att infrastrukturen ska finansieras genom att kostnaderna täcks med anslag. Antingen täcks kostnaderna genom bidrag via det anslag som disponeras av infrastrukturansvarig eller en genom en om disponering av anslagsmedel direkt till den ansvariga myndigheten.

6.3.1.1 Fördelning av anslagsmedel till olika roller

De ansvarsområden som, utöver byggblocksansvar och grunddatadomänansvar, kan få finansiering via det anslag som disponeras av infrastrukturansvarig är:

- Infrastrukturansvarigs ansvarsområden beskrivna i kapitel 4.1.1 ovan.
- Ersättning för arbete i kompetensområden.

6.3.2 Fördelning av anslagsmedel för olika utvecklingsfaser

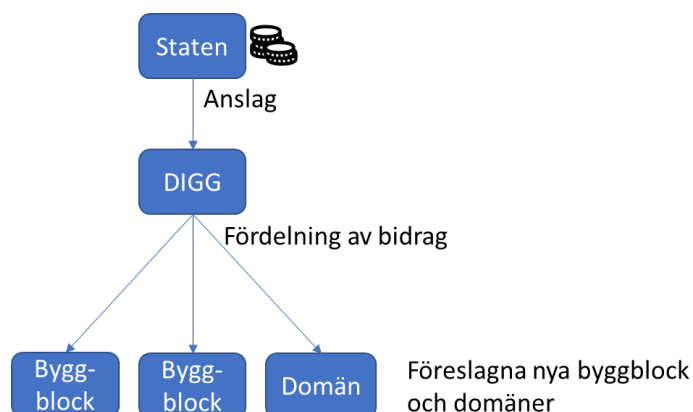
De deltagande myndigheternas förslag är att fördelningen av medel på sikt utgår från ett livscykelperspektiv på utvecklingen inom infrastrukturen och de olika roller som identifierats i Infrastrukturen.

Infrastrukturen har en gemensam fasindelning enligt nedanstående bild (se även 4.4 ovan):

Figur 5, Fasindelning för utveckling av Infrastrukturen

För de två första faserna när byggblocks- och grunddatadomänansvarig ännu inte fastslagits utan ett nytt byggblock eller en ny domän utreds, föreslås anslagsfördelningen ske enligt nedanstående bild, där infrastrukturansvarig genom bidrag fördelar de riktade anslagen för etableringen av infrastrukturen till pågående utredningar.

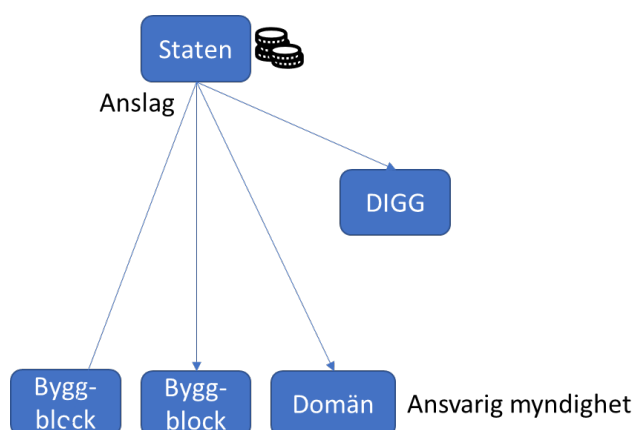

Figur 6, finansiering av initiativ i tidiga faser

För övriga faser ges en myndighet ansvar för ett beslutat byggblock eller en grunddatadomän. I det fall det utökade ansvaret inte ryms inom myndighetens ramar ska det finansieras på ett ändamålsenligt sätt direkt från regeringen.

I de deltagande myndigheternas förslag skulle en direkt ansvars- och anslagsfördelning för beslutade byggblock och grunddatadomäner ske från regeringen till byggblocks- och grunddatadomänansvariga, i enlighet med bilden nedan. Anledningen till att ett specifikt statligt anslag ska utgå är att uppdraget är ett utökat offentligt åtagande för myndigheten som blir byggblocksansvarig eller grunddatadomänansvarig. Det gör att de rättsliga och finansiella förutsättningarna samspelar.

Det innebär att en del av medlen som är tilldelade som anslag för etableringen och förvaltning av infrastrukturen förs över till respektive ansvarig myndighet i samband med beslut om ansvarstilldelning.

Figur 7, finansiering av utveckling och förvaltning

Det kan i vissa fall ändå vara tillämpligt att ge ett bidrag från det anslag som disponeras av infrastrukturansvarig, för att finansiera förvaltningsgemensamma digitala utvecklingsprojekt där nyttan inte är uppenbar eller tillräckligt stor för den enskilda myndigheten och där förutsättningarna inte finns för att ta på sig ett byggblocksansvar inom sitt uppdrag.

I dagsläget är stora delar av Infrastrukturen i en analysfas där kostnaderna täcks genom bidrag från infrastrukturansvarig enligt ovan. De närmaste åren kan utvecklingen av Infrastrukturen även i utvecklingsfasen behöva finansieras genom det anslag som disponeras av infrastrukturansvarig.

I likhet med ESV bedömer myndigheterna i uppdraget att det kan krävas olika finansieringslösningar för olika situationer och över tid. I de fall den myndighet som utvecklar och ansvarar för ett byggblock tillsammans med regeringen bedömer att en avgiftsfinansiering är mest lämpligt kan det också vara en alternativ finansieringsform.

7 Långsiktig plan

Arbetet med att etablera Infrastrukturen kan förenklat delas in i två olika områden: utveckla lösningar samt utveckla förmågan att styra och stödja. Den långsiktiga planen omfattar planerade milstolpar för hur detta ska genomföras.

7.1 Inledning

Etableringen av Infrastrukturen är en betydande insats som över fler år kommer att involvera ett stort antal offentliga och andra aktörer i utveckling, förvaltning och användning av de produkter och tjänster som kommer att tillhandahålls via de olika byggblocken.

För att koordinera realiseringen av Infrastrukturen tillhandahåller den långsiktiga planen en samlad bild över planerade milstolpar/leveranser kopplat till realiseringen av Infrastrukturen och kommer därför att ligga till grund för kommunikation, koordinering, planering samt uppföljning och analys i de olika forum som kommer att etableras för detta. Milstolparna omfattar både utvecklingen av de byggblock som ska tas fram kopplat till informationsutbyte samt etableringen av därtill kopplad styrning.

För att visa på hur Infrastrukturen ska realiseras används tre olika vyer:

1. **Den strategiska färdplanen** som omfattar kritiska milstolpar kopplade till informationsutbyte (planeringshorisont = år)
2. **De taktiska färdplanerna** för byggblocksgrupperna och grunddatadomänerna. Dessa innehåller en sammanställning av planerade milstolpar per byggblock och grunddatadomäner (planeringshorisont = halvår)
3. **Milstolpeplaner för respektive byggblock**, grunddatadomän samt etablering av styrmodell (planeringshorisont = kvartal). I denna redovisning presenteras milstolpeplanen för struktur och styrning, för milstolpeplaner kopplat till byggblocken och grunddata domänerna se bilagor plus delredovisning grunddata.

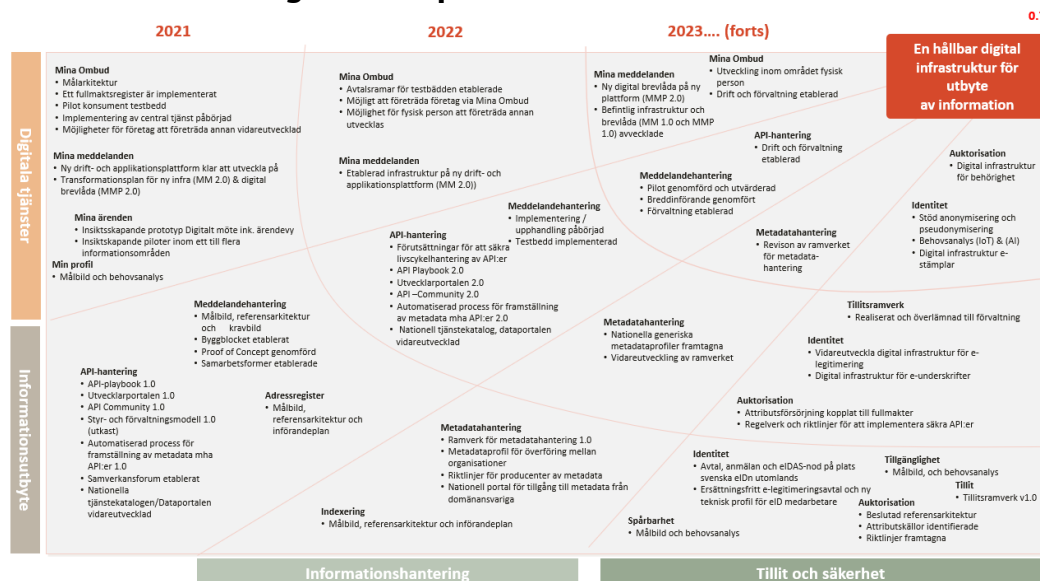
7.1.1 Förvaltning av den långsiktiga planen

Den långsiktiga planen är levande materia och kommer löpande att justeras och uppdateras allteftersom ny kunskap tillkommer men också när förutsättningar och behov förändras. Arbetet med att ta fram de olika milstolpeplanerna har kommit olika långt och kommer löpande att behöva valideras. Till exempel är en förutsättning för realiseringen av planerna att nödvändiga resurser och mandat tillförs. Identifiering och hantering av beroenden och avgränsningar kommer att vara kritiskt för framdriften.

Processer och verktyg för detta etableras under 2021 och föreslås baseras på agila principer och arbets sätt.

Färdplanerna håller för närvarande på att ses över och delvis omarbetas eftersom vissa delar fått en mindre finansiering än estimerat. Detta påverkar resultaten och kan innebära att arbetet skjuts framåt i tid om inte annan finansiering säkras.

7.2 Den strategiska färdplanen

Figur 8, Den strategiska färdplanen

För en fullskalig vy över den strategiska färdplanen se bilagor⁷⁸.

7.3 Taktiska färdplaner

7.3.1 Digitala tjänster

	VT 2021	HT 2021	VT 2022	HT 2022	VT 2023	HT 2023	
Mina ombud (BV)	<ul style="list-style-type: none"> Målararkitektur definierad Pilot konsument testbedd Testbädden tillgänglig för anslutning Implementering av central tjänst för mina ombud påbörjad Möjligheter för företag att företräda annan vidareutvecklad 	<ul style="list-style-type: none"> Ensd semantik fullmakter, ombud, behörigheter och företrädare Ett fullmaktsregister är implementerat Komponentdesign och krav Risk- och säkerhetsanalyser identifierade och dokumenterade 	<ul style="list-style-type: none"> Ett penetrationstest har utförts för Mina Ombud 	<ul style="list-style-type: none"> Gemensamma avtalsramar för att använda testbädden är formulerade Det är möjligt att företräda företag via Mina Ombud Möjlighet för fysisk person att företräda annan utvecklas 	<ul style="list-style-type: none"> Utveckling inom området fysisk person Etablering av struktur och avtal för drift och förvaltning 		
Mina ärenden (SKV)	<ul style="list-style-type: none"> Analysmetod framtagen (LOST) 	<ul style="list-style-type: none"> Insiktskapande prototyp Digitalt möte i testmiljö ink. ärendevy med olika perspektiv Insiktskapande piloter inom ett till flera informationsområden 					
Digital post 2.0 (Mina meddelanden) (DIGG)	<ul style="list-style-type: none"> Ny drift- och applikationsplattform klar att utveckla på Transformationsplan för infrastruktur beslutad (MM 2.0) 	<ul style="list-style-type: none"> Transformationsplan för digital brevåda (MMP 2.0) 	<ul style="list-style-type: none"> Etablerad infrastruktur på ny drift- och applikationsplattform (MM 2.0) 		<ul style="list-style-type: none"> Etablerad ny digital brevåda på ny drift- och applikationsplattform (MMP 2.0) 	<ul style="list-style-type: none"> Befintlig infrastruktur och brevåda (MM 1.0 och MMP 1.0) avvecklade 	
Min profil (DIGG)		<ul style="list-style-type: none"> Analys som omfattar: <ul style="list-style-type: none"> Målbild Behovsanalys 					

Figur 9, Färdplan Digitala tjänster

7.3.2 Informationsutbyte

	VT 2021	HT 2021	VT 2022	HT 2022	VT 2023	HT 2023	
API-hantering (DIGG)	<ul style="list-style-type: none"> API-playbook 1.0 Utvecklarportalen 1.0 	<ul style="list-style-type: none"> API Community 1.0 Styr- och förvaltningsmodell 1.0 (utkast) Automatiserad process för framställning av metadata mha API:er 1.0 Samverkansforum etablerat Nat. tjänstekatalogen/Data-portalen vidareutvecklad 	<ul style="list-style-type: none"> Förutsättningar för att säkra livscykelhantering av API:er API Playbook 2.0 	<ul style="list-style-type: none"> Utvecklarportalen 2.0 API-Community 2.0 Automatiserad process för framställning av metadata mha API:er 2.0 Nationell tjänstekatalog, dataportalen vidareutvecklad 	<ul style="list-style-type: none"> Drift och förvaltning etablerad 		
Meddelande-hantering (BV)	<ul style="list-style-type: none"> Målbild, referensarkitektur och kravbild beslutad Uppgift, roll och ansvar för byggblock beslutad 	<ul style="list-style-type: none"> Proof of Concept genomförd Samarbetsformer och kontaktytor etablerade 	<ul style="list-style-type: none"> Implementering/upphandling påbörjad 	<ul style="list-style-type: none"> Testbedd implementerad 	<ul style="list-style-type: none"> Pilot genomförd och utvärderad Breddinförande påbörjad 	<ul style="list-style-type: none"> Breddinförande genomfört Förvaltning etablerad 	
Adressregister (DIGG)		<ul style="list-style-type: none"> Analys som omfattar: <ul style="list-style-type: none"> behov lösningsförslag kostnad/nytta införandeplan risk- och konsekvensanalys rättslig analys 					

Figur 10, Färdplan Informationsutbyte

7.3.3 Informationshantering

	VT 2021	HT 2021	VT 2022	HT 2022	VT 2023	HT 2023
Metadatahantering (RA)	<ul style="list-style-type: none"> • Metadataprofil för överföring mellan organisationer • Riktlinjer för producenter av metadata • Nationell portal för tillgång till metadata från domänansvariga 	<ul style="list-style-type: none"> • 1:a version av metadatahantering för färdiga tjänster • 1:a version av ramverk för metadatahantering • Modell för domänsspecifika specifikationer • Förvaltningsorganisation etablerad 		<ul style="list-style-type: none"> • Nationella generiska metadataprofiler framtagna • Vidareutveckling av ramverket 		<ul style="list-style-type: none"> • Revision av ramverket
Indexering (SKV)		<ul style="list-style-type: none"> • Analys som omfattar: <ul style="list-style-type: none"> • behov • Proof of Concept • lösningsförslag • kostnad/nytta • införandeplan • risk- och konsekvensanalys • LOST-analys (legal, organisation, semantik, teknik) 				

Figur 11, Färdplan Informationshantering

7.3.4 Tillit och säkerhet

	VT 2021	HT 2021	VT 2022	HT 2022	VT 2023	HT 2023
Identitet (DIGG)	<ul style="list-style-type: none"> • Vidareutveckla digital infrastruktur för e-legitimering 	<ul style="list-style-type: none"> • Avtal, anmälan och eIDAS-nod för svenska eIDn utomlands • Ersättningsfritt e-legitimeringsavtal och ny teknisk profil för eID medarbetare • Vidareutveckla digital infra för e-leg. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vidareutveckla digital infrastruktur för e-legitimering 	<ul style="list-style-type: none"> • Digital infrastruktur för e-underskrifter • Vidareutveckla digital infrastruktur för e-legitimering 	<ul style="list-style-type: none"> • Stöd anonymisering och pseudonymisering vid e-legitimering och e-underskrift • Behovsanalys digital infrastruktur för (IoT) inklusive robotar (AI) • Vidareutveckla digital infrastruktur för e-legitimering 	<ul style="list-style-type: none"> • Digital infrastruktur för e-stämplor • Ökad användning och ökad tillit till infrastrukturen för digital identitet, e-underskrifter och e-stämplor • Vidareutveckla digital infrastruktur för e-legitimering
Tillitsramverk (EHM)	<ul style="list-style-type: none"> • Utformning av tillitsramverk 	<ul style="list-style-type: none"> • Tillitsramverk v1.0 fastställt 	<ul style="list-style-type: none"> • Tillitsramverk realiserat • Förvaltningsorganisation etablerad 	<ul style="list-style-type: none"> • Projektet avslutat 		
Auktorisation	<ul style="list-style-type: none"> • Behovsanalys förvaltningsgemensamma attributskällor 	<ul style="list-style-type: none"> • Beslutad referensarkitektur • Attributskällor identifierade • Attributsförsörjning kopplat till eID för medarbetare • Riktlinjer för auktorisation av organisationer 		<ul style="list-style-type: none"> • Attributsförsörjning kopplat till fullmakter • Regelverk och riktlinjer för att implementera säkra API:er 	<ul style="list-style-type: none"> • Digital infrastruktur för behörighet 	<ul style="list-style-type: none"> • Behovsanalys stöd till anonymisering och pseudonymisering • Behovsanalys behörighet för smarta saker
Spårbarhet		<ul style="list-style-type: none"> • Analys som omfattar: <ul style="list-style-type: none"> • Målbild • Behovsbild mha. Business Model Canvas och Value Proposition Canvas 				
Tillgänglighet		<ul style="list-style-type: none"> • Analys som omfattar: <ul style="list-style-type: none"> • Målbild • Behovsbild mha. Business Model Canvas och Value Proposition Canvas 				

Figur 12, Färdplan Tillit och säkerhet

7.4 Milstolplan för etablering av strukturer för styrning

Införandet av Infrastrukturen i förhållande till det som ska styras behöver gå i takt, vilket medför att införandet av styrningen bör ske i etapper i relation till övrig utveckling. I kapitel 4 ovan har styrmodellen beskrivits så som den är tänkt att vara utformad när infrastrukturen finns på plats. Hur införandet av styrningen ska taktas beskrivs nedan i ett antal milstolpar för 2021. Denna milstolpeplan kommer löpande uppdateras och förflyttas framåt allt eftersom.

	Beskrivning	Klar datum	Klarkriterier	Område	Ansvarig
1	Underlag gällande utformning och utpekande av KO-ansvarig framtaget	Q1	Underlag framtaget	Kompetensområde	Infrastrukturansvarig
2	Ansvariga för prioriterade KO utsedda	Q1	Beslut fattat	Kompetensområde	Infrastrukturansvarig
3	Tvärfunktionellt kompetens-forum etablerad	Q1	Forum etablerat	Kompetensområde	Infrastrukturansvarig
4	Plan för etablering av respektive prioriterat KO framtagen	Q1	Planer framtagna	Kompetensområde	Kompetensområdesansvariga
5	Prioriterade KO etablerade	Q3	KO etablerade	Kompetensområde	Kompetensområdesansvariga
6	Ansvariga för resterande KO utsedda	Q4	KO-ansvariga utsedda	Kompetensområde	Infrastrukturansvarig
7	Ansvar mm för Strategisk och taktiskt samordningsforum beskrivna	Q1	Ansvar beskrivet	Samordningsforum	Uppdraget: Struktur och styrning
8	Interimistiska deltagare (strategiskt och taktiskt forum) utsedda	Q1	Deltagare utsedda	Samordningsforum	Infrastrukturansvarig
9	Strategiskt och Taktiskt samordningsforum etablerade	Q1	Forum etablerat	Samordningsforum	Infrastrukturansvarig
10	Operativa forum beskrivna, beslutade och etablerade	Q2	Operativa forum beskrivna och beslutade	Samordningsforum	Infrastrukturansvarig (tillsammans med ansvariga roller för forumen)
11	Deltagare formellt utsedda	Q3	Deltagare utsedda	Samordningsforum	Infrastrukturansvarig
12	Löpande samverkan sker enligt uppdraget	Q1	Samverkan genomförd	Samverkan	Uppdraget: Uppdragsledning
13	Behov av samverkan för respektive roll beskriven och beslutad	Q2	Behov beskrivna	Samverkan	Ansvariga roller: Byggblocks-, Grunddatadomän-, Kompetensområdes- och Infrastrukturansvarig
14	Samverkan för respektive område etablerad	Q4	Samverkan etablerad	Samverkan	Respektive ansvarig roll
15	Prioriterade processer beskrivna	Q1	Processer beskrivna	Infrastrukturansvarig	Uppdraget: Struktur och styrning samt Infrastrukturansvarig
16	MVP för processen Beslut om byggblock och föreslå ansvarig	Q1	Process beskriven	Infrastrukturansvarig	Uppdraget: Struktur och styrning samt Infrastrukturansvarig
17	Beslutsprocesser gällande utforskande utveckling, byggblock och grunddatadomäner och styrning inom infrastrukturen är etablerade. (Successiv etablering utifrån behov)	Q3	Process etablerad	Infrastrukturansvarig	Infrastrukturansvarig
18	Processen för finansiering 2021 etablerad	Q1	Process etablerad	Infrastrukturansvarig	Infrastrukturansvarig
19	Årshjulet för styrning, planering och uppföljning av Infrastrukturen etablerad	Q3	Årshjul etablerat	Infrastrukturansvarig	Infrastrukturansvarig

7.5 Behov av finansiering

För att administrera och realisera utvecklingen och förvaltningen som planen visar, behövs finansiering. Finansieringsbehovet delas in i 3 områden:

- Finansiering av byggblockens utveckling och förvaltning
- Finansiering av utveckling och förvaltning av grunddatadomäner (redovisas i delredovisningen från Uppdrag att etablera ett nationellt ramverk för grunddata inom den offentliga förvaltningen)
- Finansiering av arbete som infrastrukturansvarig och i kompetensområden

DIGG avser i sitt budgetunderlag för 2022 redovisa det kända samlade behovet av finansieringen avseende infrastrukturen och grunddata. Arbetet för att förfinna den långsiktiga planen som planeringsinstrument med ingående behov av finansiering kommer därefter fortsätta som ett löpande arbete inom Infrastrukturen.

7.5.1 Finansiering av byggblockens utveckling och förvaltning

Nedan redovisas byggblockens preliminära behov av finansiering för perioden 2022–2024, i de fall dessa redan finns. Som framgår av tabellen beräknas tre nya byggblock utredas och utvecklas. Behovet av finansiering för respektive år kan komma att förändras om man varit tvungen att skjuta på utvecklingsinsatserna på grund av att man inte haft finansiering för att utveckla enligt plan tidigare år. Flera aspekter kring vilka krav rörande informationssäkerhet och säkerhetsskydd som kommer att ställas på byggblocken kvarstår att utreda och därför kan leda till ytterligare kostnader. (Beloppen anges i tusental kronor.)

Byggblock	2022	2023	2024
Mina ombud	18 000	8 000	8 000
Mina ärenden	10 000	10 000	10 000
Digital Post*			
Min profil**	1 000	7 000	7 000
API-hantering	3 000	2 500	2 000
Adressregister**	7 000	7 000	***
Meddelandehantering	8 000	8 000	***
Metadatahantering	9 500	10 000	***
Indexering	5 000	5 000	5 000
Identitet	22 000	24 000	26 500
Auktorisation	4 500	5 500	***
Tillitsramverk	3 500	3 500	***
Spårbarhet**	7 000	7 000	***
Tillgänglighet**	7 000	7 000	***
Nytt byggblock 1**	3 000	7 000	***
Nytt byggblock 2**		3 000	7 000
Nytt byggblock 3**		3 000	7 000
Summa	108 500	117 500	***

*Finansieras idag via DIGG:s förvaltningsanslag

**Planeringsarbetet ej genomfört. Schablonberäknat

***Belopp kommer beräknas och redovisas i senare skede

7.5.2 Finansiering av arbetet som infrastrukturansvarig

I kapitel 4 ovan, beskrivs strukturen för styrning av Infrastrukturen och grunddata. Från rollbeskrivningen framgår att rollen infrastrukturansvarig innebär ett helhetsansvar för infrastrukturen som bland annat innebär att styra, följa upp, koordinera och rapportera arbetet med Infrastrukturen (och grunddatadomäner). Ett arbete som inte ännu estimerats är kostnader för främjandet av användningen av Infrastrukturen, i form av exempelvis

informationskampanjer och utbildningar med mera. Arbetet behöver finansiering inom åtminstone dessa områden:

- Finansiering för att etablera samt agera i rollen som infrastrukturansvarig
- Finansiering för arbete i kompetensområden, se kapitel 4.1.2 ovan.

Behovet av finansiering har estimerats utifrån den kunskap som finns idag och redovisas nedan:

Finansiering av rollen Infrastrukturansvarig	År 2022	År 2023	År 2024
Styrning och ledning av infrastrukturen*	5 500	5 500	5 000
Kompetensområden (exkl. grunddata)	10 000	10 000	10 000
Summa	15 500	15 500	15 000

* Finansieras delvis av DIGG:s förvaltningsanslag, vilket är borträknat här.

Begrepp

Begrepp	Förklaring	Källa
Infrastrukturen	<p>Förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte</p> <p>Infrastruktur som stärker det offentliga förmåga att leverera effektiv, säker och innovativ digital service genom att till exempel skapa förutsättningar för andra att använda infrastrukturen för att leverera tjänster. Infrastrukturen innehåller olika byggblock som möjliggör digital utveckling. Den används av många aktörer och sektorer inom den offentliga förvaltningen för att lösa gränsöverskridande och sektorsövergripande behov</p> <p>Genomgående i denna delredovisning används begreppet Infrastrukturen. Med begreppet avses förvaltningsgemensam digital infrastruktur.</p>	<p>Egen definition</p> <p>Slutrapport - Säkert och effektivt informationsutbyte inom offentliga sektorn</p>
Byggblock	<p>Ett byggblock kan bestå av tekniska förmågor, tjänster, standardiserade modeller, ramverk och mönster som ska kunna återanvändas vid digitalt informationsutbyte.</p>	<p>Egen definition</p>
Grunddatadomän	<p>Område för grunddata avseende datamängd som pekats ut i förordning (2021:xxxx) om samordning av hantering av grunddata inom den offentliga förvaltningen</p>	<p>Regeringsuppdraget om grunddata</p>

Begrepp	Förklaring	Källa
Grunddata	Uppgifter, inom offentlig förvaltning, som flera aktörer har behov av och som är viktiga i samhället	Uppdrag om säker och effektiv tillgång till grunddata (DIGG)
Nationella grunddata	Grunddata som uppfyller överenskomna egenskaper, principer och riktlinjer	Regeringsuppdraget om grunddata
Värdeerbjudande	Beskriver ett värde som ett byggblock realiserar och som erbjuds till dess specifika kund.	Egen definition utvecklad från BMC (strategyzer.com)
Aktör	Människa eller organisation som till exempel kan agera i samverkan	Vägledning för digital samverkan(eSamverka)
Tjänst	Paketerad service eller lösning som erbjuds för att tillgodose ett behov	Vägledning för digital samverkan(eSamverka)
Kund	Person eller organisation som har behov av en tjänst eller information.	Vägledning för digital samverkan(eSamverka)
Källa	Tjänst från vilken aktör kan hämta uppgifter.	Vägledning för digital samverkan(eSamverka)
Metadata	Data om data, dvs information som beskriver data. Till exempel skalan på en karta, ansvarig handläggare för ett ärende, datum för ett beslut.	Egen definition
Konsument	Aktör som mottar eller använder tjänst eller information.	Vägledning för digital samverkan(eSamverka)
Producent	Aktör som tillhandahåller tjänst eller information. Termen används ibland i kombination med andra termer och objekt.	Vägledning för digital samverkan(eSamverka)
Kompetensområde	Ämnes- eller arbetsområde på en övergripande nivå	Kammarkollegiet

Begrepp	Förklaring	Källa
Organisatoriska förutsättningar	De möjligheter och förutsättningar en organisation har. Kan till exempel delas in i rättsliga-, finansiella-, strukturella-, traditionella organisatoriska förutsättningar	Egen definition
Myndighetsuppgifter	Varje år beslutar regeringen om regleringsbrev för myndigheterna. I regleringsbrevet står det hur myndigheten ska arbeta och hur mycket pengar den kan använda.	Regeringen.se
Vägledande principer		
Styrmodell	Processer, regelverk, ramverk, strukturer som tillsammans skapar och beskriver en helhet för hur ett område styrs.	Egen definition
Nytta	En nytta har alltid ett kvantifierbart värde uttryckt i pengar, resurser eller kvalitetsmått (tid, volym, nöjd kund etcetera). En samhällsekonomisk nytta är något som uppfattas som positivt av en eller flera intressenter och som bidrar till ett eller flera samhällsekonomiska värden.	E-delegationen, Vägledning i Nyttorealiserings
Privat utförare	Aktör som utför verksamhet på uppdrag av offentlig aktör, till exempel inom skola, vård eller omsorg. Kan också vara aktör som utför offentlig verksamhet utan uppdrag, till exempel vaccinering, apotek.	Egen definition

Slutnoter

- ¹ Delredovisningens underlag, <https://www.digg.se/informationsutbyte-och-grunddata>
- ² Regeringen, Uppdrag att etablera en förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte <https://www.regeringen.se/4a664e/contentassets/bdeff2bd4425482da7759c4cbca0e2ce/uppdrag-att-etablera-en-forvaltningsgemensam-digital-infrastruktur-for-informationsutbyte.pdf>
- ³ Regeringen, Framställning om förlängd tid för uppdraget att etablera en förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte, <https://www.regeringen.se/4b047b/contentassets/7855b21d513a4cc68f3c0f756a470b73/framstallning-om-forlangd-tid-for-uppdraget-att-etablera-en-forvaltningsgemensam-digital-infrastruktur-for-informationsutbyte>
- ⁴ DIGG, delredovisning Uppdrag att etablera en förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte <https://www.digg.se/4a3a8f/globalassets/dokument/publicerat/publikationer/uppdrag-att-etablera-en-forvaltningsgemensam-digital-infrastruktur-for-informationsutbyte.pdf>
- ⁵ Regeringen, Uppdrag att etablera ett nationellt ramverk för grunddata inom den offentliga förvaltningen <https://www.regeringen.se/4a664e/contentassets/bdeff2bd4425482da7759c4cbca0e2ce/uppdrag-att-etablera-en-forvaltningsgemensam-digital-infrastruktur-for-informationsutbyte.pdf>
- ⁶ Kairos Future, Sju steg till den datadrivna organisationen, <https://www.kairosfuture.com/se/publikationer/nyheter/sju-steg-till-den-datadrivna-organisationen/>
- ⁷ Regeringen, Uppdrag att öka den offentliga förvaltningens förmåga att tillgängliggöra öppna data, bedriva öppen och datadriven innovation samt använda artificiell intelligens <https://www.regeringen.se/4a6572/contentassets/ba64455f7f9e435b8cb5b675d3681bf7/uppdrag-att-oka-den-offentliga-forvaltningens-formaga-att-tillgangliggora-oppna-data.pdf>
- ⁸ Regeringen, Uppdrag att vara nationell samordnare enligt förordningen om en gemensam digital ingång <https://www.regeringen.se/4a694e/contentassets/1ad65ec0b2394f77a55b58a4955ad3a9/uppdrag-att-vara-nationell-samordnare-enligt-forordningen-om-en-gemensam-digital-ingang.pdf>
- ⁹ Regeringen, Uppdrag att lämna förslag till en kostnadseffektiv och hållbar utveckling av förvaltningsgemensam digital infrastruktur, <https://www.regeringen.se/4a655d/contentassets/bf8909e267b54ed5bcdd207ea04c63cc/uppdrag-att-lamna-forslag-till-en-kostnadseffektiv-och-hallbar-utveckling-av-forvaltningsgemensam-digital-infrastruktur.pdf>
- ¹⁰ Regeringen, Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik <https://www.regeringen.se/4a737b/contentassets/c689564aa19c4d29bcebb1c037a2e37b/utgiftsomrade-18-samhallsplanering-bostadsforsorjning-och-byggande-samt-konsumentpolitik.pdf>
- ¹¹ Dataset är samlingar med strukturerade data som kan laddas ned och bearbetas vidare [...] Dataset kan användas för att ladda ned stora mängder data för en viss tidsperiod. Källa: <https://data.riksdagen.se/dokumentation/om-dataset/>
- ¹² Regeringen, Uppdrag att etablera en digital infrastruktur för tillgängliggörande av standardiserade dataset i samhällsbyggnadsprocessen <https://www.regeringen.se/4a3777/contentassets/c825049ee47e42dda8eccc5c7f52feba/uppdrag-att-etablera-en-digital-infrastruktur-for-tillgangliggorande-av-standardiserade-dataset-i-samhallsbyggnadsprocessen.pdf>
- ¹³ Regeringen, Uppdrag att genomföra en analys om förutsättningar för kommuners och regioners deltagande i den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen, <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2020/09/uppdrag-att-genomfora-en-analys-om-forutsattningar-for-kommuners-och-regioners-deltagande-i-den-forvaltningsgemensamma-digitala-infrastrukturen/>
- ¹⁴ Regeringen, Sektorsspecifik digitaliseringsamverkan genom programmet Digitalt först, <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/digitaliseringspolitik/digital-forvaltning/>
- ¹⁵ Regeringen, Tillitsdelegationens slutbetänkande (SOU 2019:42), <https://www.regeringen.se/4ad5c9/contentassets/792a8511629447d8abf5aa2520161631/med-tillit-foljer-battre-resultat-tillitsbaserad-styrning-och-ledning-i-staten-sou-201943.pdf>
- ¹⁶ Exempelvis tydliggöra ansvarsfördelning, genom förordning och föreskrift styra sättet som komponenter och lösningar används inom infrastrukturen, obligatorisk anslutning, minska antalet unika sätt att hantera informationsutbyte, med mera
- ¹⁷ Regeringen, Med medborgaren i centrum, <https://www.regeringen.se/4b00ca/globalassets/regeringen/dokument/finansdepartementet/pdf/2017/strategier/med-medborgaren-i-centrum.pdf>
- ¹⁸ Regeringen, Digitaliseringsstrategin, <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/digitaliseringsstrategin/>
- ¹⁹ Regeringen, Digitalt först, <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/digitaliseringspolitik/digital-forvaltning/>

-
- ²⁰ Regeringen, reboot – omstart för den digitala förvaltningen, <https://www.regeringen.se/48df42/contentassets/aa8c1ad04ae24e0b890e79e76a0ae64b/reboot--omstart-for-den-digitala-forvaltningen-sou-2017114-.pdf>
- ²¹ Regeringen, Ett säkert statligt ID-kort – med e-legitimation, <https://www.regeringen.se/4961ec/contentassets/689f5a032b4f4abe92f7ce73efa1d410/ett-sakert-statligt-id-kort--med-e-legitimation-sou-2019-14.pdf>
- ²² Digitaliseringsrådet, Delaktighet i en digital tid, https://digitaliseringsradet.se/media/1316/rapport-delaktighet-i-en-digital-tid_dnr19-12347_slutversion.pdf
- ²³ Riksrevisionen, Föräldrade it-system – hinder för en effektiv digitalisering, https://www.riksrevisionen.se/download/18.7a46d11f16db00d83eb7f3c8/1571040297489/RiR%202019_28%20Anpassad.pdf
- ²⁴ DIGG, Slutrapport Säkert och effektivt informationsutbyte, behovsanalys sid6, <https://www.digg.se/globalassets/dokument/publicerat/publikationer/slutrapport-sakert-och-effektivt-informationsutbyte-inom-den-offentliga-sektorn.pdf>
- ²⁵ OECD, Digital Government Review of Sweden, <http://www.oecd.org/gov/digital-government/digital-government-review-of-sweden-4daf932b-en.htm>
- ²⁶ DIGG, Säkert och effektivt informationsutbyte, s6, <https://www.digg.se/globalassets/dokument/publicerat/publikationer/slutrapport-sakert-och-effektivt-informationsutbyte-inom-den-offentliga-sektorn.pdf>
- ²⁷ DIGG, Slutrapport Säkert och effektivt informationsutbyte, s17, <https://www.digg.se/globalassets/dokument/publicerat/publikationer/slutrapport-sakert-och-effektivt-informationsutbyte-inom-den-offentliga-sektorn.pdf>
- ²⁸ Regeringen, Uppdrag att etablera ett nationellt ramverk för grunddata inom den offentliga förvaltningen <https://www.regeringen.se/4a664e/contentassets/bdef2bd4425482da7759c4cbca0e2ce/uppdrag-att-etablera-en-forvaltningsgemensam-digital-infrastruktur-for-informationsutbyte.pdf>
- ²⁹ DIGG, Slutrapport Säkert och effektivt informationsutbyte, s19, <https://www.digg.se/globalassets/dokument/publicerat/publikationer/slutrapport-sakert-och-effektivt-informationsutbyte-inom-den-offentliga-sektorn.pdf>
- ³⁰ DIGG, Slutrapport Säkert och effektivt informationsutbyte, s17, <https://www.digg.se/globalassets/dokument/publicerat/publikationer/slutrapport-sakert-och-effektivt-informationsutbyte-inom-den-offentliga-sektorn.pdf>
- ³¹ Regeringen, faktablad *Civilt försvar berör hela samhället*, oktober 2020, <https://www.regeringen.se/4a9235/contentassets/f13d8c61c7c847daa7caaf721a56d9b6/civilt-forsvar-beror-hela-samhallet.pdf>
- ³² MSB, Se bland annat slutsatserna i rapporten *Cybersäkerhet i Sverige – Hot, metoder, brister och beroende (2020)*, <https://www.msb.se/contentassets/fe72c449466e4017bd76787762ab9dc5/rapport-cybersakerhet-i-sverige-2020--hot-metoder-brister-och-beroenden.pdf>
- ³³ Delredovisningens underlag, flera olika byggblocksbeskrivningar, <https://www.digg.se/informationsutbyte-och-grunddata>
- ³⁴ Delredovisningens underlag, Kompetensområde informationssäkerhet, <https://www.digg.se/informationsutbyte-och-grunddata>
- ³⁵ Refaktorisering - i systemutveckling: att strukturera om programkod så att den bli mer överskådlig och systematisk,
- ³⁶ DIGG, Säkert och effektivt informationsutbyte, s20, <https://www.digg.se/globalassets/dokument/publicerat/publikationer/slutrapport-sakert-och-effektivt-informationsutbyte-inom-den-offentliga-sektorn.pdf>
- ³⁷ DIGG, Uppdrag att möjliggöra lösningar för individen till kontroll och insyn av data om individen <https://www.digg.se/om-oss/regeringsuppdrag/mojliggora-losningar-for-indviden-till-kontroll-och-insyn-av-data-om-indviden>
- ³⁸ DIGG, Säkert och effektivt informationsutbyte, s18, <https://www.digg.se/globalassets/dokument/publicerat/publikationer/slutrapport-sakert-och-effektivt-informationsutbyte-inom-den-offentliga-sektorn.pdf>
- ³⁹ API – Application Program Interface, brukar förenklat beskrivas som maskin-till-maskin utbyte av information och data. Wikipedia, https://sv.wikipedia.org/wiki/Application_Programming_Interface
- ⁴⁰ Dataportal.se, <https://www.dataportal.se/> Sveriges dataportal är ett nav som samordnar och tillgängliggör data som tillhandahålls av offentliga, privata och civilsamhällsorganisationer. Här finns enbart informationen om datamängderna. Själva datamängderna hämtas eller efterfrågas via länkar för åtkomst hos den organisation som ansvarar för den.

-
- ⁴¹ DIGG, Säkert och effektivt informationsutbyte, s21, <https://www.digg.se/globalassets/dokument/publicerat/publikationer/slutrapport-sakert-och-effektivt-informationsutbyte-inom-den-offentliga-sektorn.pdf>
- ⁴² EU, CEF Digital, eDelivery, <https://ec.europa.eu/cedigital/wiki/display/CEFDIGITAL/eDelivery>
- ⁴³ DIGG, Säkert och effektivt informationsutbyte, s18, <https://www.digg.se/globalassets/dokument/publicerat/publikationer/slutrapport-sakert-och-effektivt-informationsutbyte-inom-den-offentliga-sektorn.pdf>
- ⁴⁴ Wikipedia, Semantisk interoperabilitet [engelsk], https://en.wikipedia.org/wiki/Semantic_interoperability
- ⁴⁵ DIGG, Säkert och effektivt informationsutbyte, s18, <https://www.digg.se/globalassets/dokument/publicerat/publikationer/slutrapport-sakert-och-effektivt-informationsutbyte-inom-den-offentliga-sektorn.pdf>
- ⁴⁶ DIGG, Uppdragets tidigare delredovisning, s26, <https://www.digg.se/4a3a8f/globalassets/dokument/publicerat/publikationer/uppdrag-att-etablera-en-forvaltningsgemensam-digital-infrastruktur-for-informationsutbyte.pdf>
- ⁴⁷ DIGG, Uppdragets tidigare delredovisning, s26, <https://www.digg.se/4a3a8f/globalassets/dokument/publicerat/publikationer/uppdrag-att-etablera-en-forvaltningsgemensam-digital-infrastruktur-for-informationsutbyte.pdf>
- ⁴⁸ DIGG, Slutrapport Säkert och effektivt informationsutbyte, s19, <https://www.digg.se/globalassets/dokument/publicerat/publikationer/slutrapport-sakert-och-effektivt-informationsutbyte-inom-den-offentliga-sektorn.pdf>
- ⁴⁹ BMC - Business Model Canvas, <https://www.strategyzer.com/canvas/business-model-canvas>
- ⁵⁰ Regeringen, faktablad *Civilt försvar berör hela samhället*, oktober 2020, <https://www.regeringen.se/4a9235/contentassets/f13d8c61c7c847daa7caaf721a56d9b6/civilt-forsvar-beror-hela-samhallet.pdf>
- ⁵¹ MSB, Se bland annat slutsatserna i rapporten *Cybersäkerhet i Sverige – Hot, metoder, brister och beroende* (2020), <https://www.msb.se/contentassets/fe72c449466e4017bd76787762ab9dc5/rapport-cybersakerhet-i-sverige-2020--hot-metoder-brister-och-beroenden.pdf>
- ⁵² MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om informationssäkerhet för statliga myndigheter, <https://www.msb.se/siteassets/dokument/regler/forfattningar/msbfs-2020-6-foreskrifter-om-informationssakerhet-for-statliga-myndigheter.pdf>
- ⁵³ MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om säkerhetsåtgärder i informationssystem för statliga myndigheter, <https://www.msb.se/siteassets/dokument/regler/forfattningar/msbfs-2020-7-foreskrifter-om-sakerhetsatgarder-i-informationssystem-for-statliga-myndigheter.pdf>
- ⁵⁴ Riksdagen, Säkerhetsskyddslag (2018:585), https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/sakerhetsskyddslag-2018585_sfs-2018-585
- ⁵⁵ Säkerhetspolisen, Säkerhetspolisens föreskrifter om säkerhetsskydd PMFS 2019:2, <https://www.sakerhetspolisen.se/download/18.6af3d1c916687131f1f892/1551955545794/Foreskrifter-PMFS-2019-2.pdf>
- ⁵⁶ Riksdagen, Lag (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2018218-med-kompletterande-bestammelser_sfs-2018-218
- ⁵⁷ Regeringen, Uppdrag att genomföra en analys om förutsättningar för kommuners och regioners deltagande i den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen, <https://www.regeringen.se/4a6a2c/contentassets/f1d37aa2b56a4fdabc4617f80db5a74f/uppdrag-att-genomfora-en-analys-om-forutsattningar-for-kommuners-och-regioners-deltagande-i-den-forvaltningsgemensamma-digitala-infrastrukturen>
- ⁵⁸ Delredovisningens underlag, Kompetensområde informationssäkerhet, <https://www.digg.se/informationsutbyte-och-grunddata>
- ⁵⁹ Delredovisningens underlag, flera byggblocksbeskrivningar, <https://www.digg.se/informationsutbyte-och-grunddata>
- ⁶⁰ Delredovisningens underlag, Nyttoanalysen, <https://www.digg.se/informationsutbyte-och-grunddata>
- ⁶¹ Delredovisningens underlag, Nyttoanalysen, <https://www.digg.se/informationsutbyte-och-grunddata>
- ⁶² Alla värderade monetära nyttor är diskonterade med 3,5 procent per år från år 2020. De monetära nyttorna visar därför värdet i dagens penningvärde.
- ⁶³ Med diskontering räknas nyttor som infaller längre fram i tiden om till ett mindre värde i 2020 års penningvärde för att ta hänsyn till att pengar i framtiden är värda mindre än pengar idag.
- ⁶⁴ Delredovisningens underlag, Nyttoanalysen, <https://www.digg.se/informationsutbyte-och-grunddata>
- ⁶⁵ Delredovisningens underlag, Rollbeskrivningar inom den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen för informationsutbyte, <https://www.digg.se/informationsutbyte-och-grunddata>

-
- ⁶⁶ Delredovisningens underlag, Styrstruktur för den Förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen för informationsutbyte, kapitel 1.4, <https://www.digg.se/informationsutbyte-och-grunddata>
- ⁶⁷ Delredovisningens underlag, Rollbeskrivningar-inom-den-förvaltningsgemensamma-digitala-infrastrukturen-for-informationsutbyte, <https://www.digg.se/informationsutbyte-och-grunddata>
- ⁶⁸ Delredovisningens underlag, Styrstruktur för den Förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen för informationsutbyte, kapitel 1.5, <https://www.digg.se/informationsutbyte-och-grunddata>
- ⁶⁹ Delredovisningens underlag, Ramverk för nationella grunddata inom den offentliga förvaltningen, <https://www.digg.se/informationsutbyte-och-grunddata>
- ⁷⁰ Delredovisningens underlag, Rollbeskrivningar-inom-den-förvaltningsgemensamma-digitala-infrastrukturen-for-informationsutbyte, <https://www.digg.se/informationsutbyte-och-grunddata>
- ⁷¹ Delredovisningens underlag, Styrstruktur för den Förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen för informationsutbyte, kapitel 1.4, s21, <https://www.digg.se/informationsutbyte-och-grunddata>
- ⁷² Delredovisningens underlag, Rollbeskrivningar-inom-den-förvaltningsgemensamma-digitala-infrastrukturen-for-informationsutbyte, <https://www.digg.se/informationsutbyte-och-grunddata>
- ⁷³ Delredovisningens underlag, Styrstruktur för den Förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen för informationsutbyte, kapitel 1.4 <https://www.digg.se/informationsutbyte-och-grunddata>
- ⁷⁴ Delredovisningens underlag, Styrstruktur för den Förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen för informationsutbyte, kapitel 1.6 <https://www.digg.se/informationsutbyte-och-grunddata>
- ⁷⁵ För en orienterande redogörelse över de rättsliga förutsättningarna för informationsutbyte, se slutrapporten inom regeringsuppdraget om Säkert och effektivt informationsutbyte inom den offentliga sektorn, s31, <https://www.digg.se/494147/globalassets/dokument/publicerat/publikationer/slutrapport-sakert-och-effektivt-informationsutbyte-inom-den-offentliga-sektorn.pdf>
- ⁷⁶ Delredovisningens bilagor, Författningsförslag, <https://www.digg.se/informationsutbyte-och-grunddata>
- ⁷⁷ Ekonomistyrningsverket, Styrning och finansiering av förvaltningsgemensam digital infrastruktur, <https://www.esv.se/publicerat/publikationer/2020/styrning-och-finansiering-av-förvaltningsgemensam-digital-infrastruktur/>
- ⁷⁸ Delredovisningens underlag, Långsiktig plan, <https://www.digg.se/informationsutbyte-och-grunddata>